

บทที่ 4

กรณีศึกษาการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการจัดการ และการพิทักษ์แนวปะการัง

ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงกรณีตัวอย่าง การใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง ทั้งกรณีตัวอย่างภายในประเทศและในกรณีของต่างประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้ได้รับทราบและสามารถที่จะเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างแท้จริง โดยจะได้ทำการศึกษาวิจัยถึงขั้นตอนในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน พร้อมทั้งจะได้ทำการศึกษาถึงปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาในกระบวนการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสามารถนำเอามาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมา ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งจะได้อธิบายกรณีตัวอย่างที่ได้นำเอามาศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้คือ

4.1 กรณีศึกษาการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

การศึกษาถึงกรณีตัวอย่างของการใช้มาตรการทางกฎหมาย ในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศไทยในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้เลือกที่จะหยิบยกเอากรณีตัวอย่างของการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการ และการพิทักษ์แนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง มาใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัย โดยจะได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาในปัจจุบันที่ได้ทำให้ทรัพยากรแนวปะการังชายฝั่งทะเลภายในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ได้ถูกทำลายลงไปเนื่องจากสาเหตุในประการต่างๆ จนกระทั่งส่งผลทำให้ทรัพยากรแนวปะการังเกิดความเสื่อมโทรมลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งจะได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาวิจัยออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้คือ

4.1.1 ประวัติความเป็นมาและสภาพโดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ

เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

(1) ประวัติความเป็นมา

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด มีขนาดพื้นที่โดยรวมประมาณ 81,875 ไร่ หรือประมาณ 131 ตารางกิโลเมตร มีที่ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง อยู่ห่างจากจังหวัดระยองประมาณ 20 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออกประมาณ 180 กิโลเมตร¹ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น มีพื้นที่ในเขตอุทยานที่ประกอบไปด้วย ภูเขา หาดทราย และหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลซึ่งได้ประกอบกันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีความสวยงามตามธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง ส่วนที่มาของชื่อ "เกาะเสม็ด" นั้นเกิดขึ้นมาจากการที่ในบริเวณของเกาะในเขตอุทยานดังกล่าวมีต้นเสม็ดขึ้นอยู่ทั่วไป ทั้งต้นเสม็ดขาวและต้นเสม็ดแดง ที่เปลือกนอกของลำต้นสามารถที่จะนำเอาไปทำเป็นได้จุดไฟได้

โดยสภาพเดิมของหมู่เกาะเสม็ดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น เป็นหมู่เกาะซึ่งเป็นทรัพย์สินของราชพัสดุในราชการของกองทัพเรือ ตามหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ฉบับที่ 16 / 2476 ลงวันที่ 11 กันยายน พศ. 2476 เพื่อใช้ประโยชน์ทางยุทธศาสตร์การเดินเรือ ต่อมาในปีพศ. 2522 กรมป่าไม้ได้ดำเนินการประสานงานกับกองทัพเรือ โดยได้ขอใช้พื้นที่เพื่อวัตถุประสงค์ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบนเกาะตามหลักการจัดการอุทยานแห่งชาติ ภายใต้เงื่อนไขของกองทัพเรือที่ว่า การดำเนินการของกรมป่าไม้จะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อการใช้ประโยชน์ของกระโจมไฟ หรือการปฏิบัติหน้าที่ของกองทัพเรือ และถ้าหากเพื่อประโยชน์ในการป้องกันชาติแล้ว กองทัพเรือมีสิทธิที่จะสงวนสิทธิในการใช้พื้นที่ของเกาะเสม็ดทันที² ดังนั้นกรมป่าไม้จึงได้เริ่มดำเนินการสำรวจพื้นที่ในบริเวณหมู่เกาะเสม็ดและบริเวณเขาแหลมหญ้าขึ้นในปีพศ. 2523 จนกระทั่งแล้วเสร็จจึงได้ดำเนินการเพื่อประกาศให้

¹ เพิ่มบุญ จุฑาเดมิย์ "เตรียมตัว เตรียมใจ ก่อนไปสัมผัสเกาะเสม็ด," เอกสารครบรอบ 3 ปี อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด, มพท.: 2527, หน้า 21. (พิมพ์ดีด)

² กองอุทยานแห่งชาติ, กรมป่าไม้, สรุปความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด, มปป., หน้า 8. (พิมพ์ดีด)

พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2524³ ซึ่งนับว่าเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลลำดับที่ 3 ของประเทศ

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลที่มีความสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และในด้านการท่องเที่ยว โดยมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมากที่เดินทางไปท่องเที่ยวพักผ่อน ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าในบริเวณของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด นั้นมีสภาพตามธรรมชาติและมีทัศนที่สวยงาม ทั้งในส่วนที่เป็นภูเขา และชายหาดในบริเวณชายฝั่งทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของหมู่เกาะเสม็ด ซึ่งเป็นหมู่เกาะที่มีหาดทรายอันเกิดขึ้นมาจากการรวมตัวกันของแนวปะการังที่พังทลายลงไป ดังนั้นจึงทำให้ชายหาดในบริเวณเกาะเสม็ดนั้นมีทรายที่มีความขาวสะอาด ละเอียด และมีสารประกอบที่เป็นซิลิกาอยู่มาก จนสามารถที่จะนำเอาไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตแก้วคุณภาพดี⁴ นอกจากนี้แล้วเกาะเสม็ดก็ยังเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องกับวรรณคดีของสุนทรภู่ โดยที่เกาะเสม็ดนั้นได้ถูกใช้เป็นฉากของเกาะแก้วพิศดารในเรื่องพระอภัยมณีอีกด้วย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่กรมป่าไม้จะต้องทำการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดเอาไว้ให้คงสภาพเดิม หรือเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติให้น้อยที่สุด เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวได้เป็นสาธารณสมบัติร่วมกันของประชาชนต่อไป

(2) สภาพโดยทั่วไปของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น มีสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ในเขตของอุทยานประกอบไปด้วยพื้นที่สามส่วน คือส่วนที่เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลบนแผ่นดิน ซึ่งประกอบไปด้วยเนินเขาเตี้ยๆ ในบริเวณชายฝั่งทะเล คือ เขาแหลมหญ้า เขาแหลมเทียน เขาเปล็ด และก็ยังมียหาดขนาดใหญ่ที่ทอดยาวไปตามชายฝั่งทะเลในบริเวณเชิงเขา นั่นก็คือชายหาดแม่รำพึง ซึ่งเมื่อคิดรวมเป็นขนาดของพื้นที่บนฝั่งประมาณ 800 ไร่ และส่วนพื้นที่ในเขต

³ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 6-8 เล่มที่ 89 ตอนที่ 162 วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2524.

⁴ กองอุทยานแห่งชาติ , กรมป่าไม้ , ครบรอบ 3 ปีอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด , หน้า 9.

อุทยานอีกส่วนหนึ่งก็คือพื้นที่ๆ เป็นหมู่เกาะใหญ่น้อยขนาดต่างๆ อยู่ในทะเล โดยสภาพทั่วไปของเกาะในเขตอุทยานก็มักจะเป็นภูเขาสูง ที่ราบริมทะเล และมีหาดทรายที่สวยงามทอดยาวไปตามแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งประกอบไปด้วยเกาะเสม็ดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด เกาะกูด เกาะทะลุ เกาะกรวย เกาะขาม เกาะปลาติน และเกาะจันทร์ คิดรวมเป็นขนาดของพื้นที่เกาะประมาณ 6,500 ไร่ และส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่น้ำทะเลคิดรวมเป็นขนาดของพื้นที่น้ำประมาณ 74,435 ไร่ ซึ่งคิดรวมเป็นพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติทั้งสิ้นจำนวน 81,875 ไร่⁵ ความสวยงามของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดแห่งนี้เป็นที่ยอมรับและกล่าวขวัญกัน ถึงความสวยงามตามธรรมชาติของทิวทัศน์แห่งท้องทะเล และแนวปะการังที่มีความสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก นอกจากนี้แล้วอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ก็ยังมีที่ตั้งซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก ดังนั้นจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจเป็นจำนวนมาก

สภาพภูมิอากาศของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น จัดได้ว่าเป็นเขตพื้นที่ๆ มีความชุ่มชื้นเป็นอย่างมาก โดยมีปริมาณฝนตกเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,350 มิลลิเมตร และมีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 30 องศาเซลเซียส มีอากาศร้อนที่สุดอยู่ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน อากาศเย็นที่สุดอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม และจะมีช่วงมรสุมอยู่ในระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ซึ่งจะทำให้มีลมแรงมากจนไม่สามารถที่จะออกทะเลได้ โดยเฉลี่ยแล้วในรอบ 1 เดือนก็จะมีลมแรงประมาณ 15 วัน และในระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม ในบางวันก็อาจจะมีฝนตกหนักจนไม่อาจจะออกทะเลได้เช่นเดียวกัน

สภาพป่าไม้และพันธุ์ไม้ของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จะมีสภาพของป่าดั้งเดิมในเขตอุทยานเป็นป่าคงคิบ แต่เนื่องจากในปัจจุบันป่าไม้ได้ถูกทำลายลงไปจนมีสภาพเป็นป่าค่อนข้างโปร่งซึ่งแทบจะไม่มีต้นไม้ขนาดใหญ่อยู่เลย จะมีก็แต่เพียงต้นไม้ขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วก็ยังมีป่าชายทะเลและหญ้าต่างๆ ขึ้นอยู่ทั่วไป โดยมีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ คือ ไม้เกด ขางนา มะเคื่อ ไทรชนิดต่างๆ ข่อย ปอ ตะขบ กระท้อน เสม็ด โพธิ์ทะเล เตยทะเล เป็นต้น และสำหรับชนิดพันธุ์สัตว์ที่พบในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะ

⁵ เอกสารของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด , ข้อมูลสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด , (พิมพ์ติด) .

เสม็ดนั้นนับได้ว่ามีความหลากหลายของชนิดพันธุ์สัตว์จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นสัตว์บกอันได้แก่ ลิงแสม กระงะ เตือปลา ลิงลม กระต่าย ชะมด และงูชนิดต่างๆ เป็นต้น ส่วนนกที่พบได้แก่นกยางทะเล นกนางนวล นกนางแอ่น นกกระปูด เป็นต้น ส่วนสัตว์น้ำได้แก่ กูทะเล หอยเม่น ปะการัง ปลาโลมา ปลาฉลาม และปลาชนิดต่างๆ เป็นต้น

(3) สถานที่สำคัญที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

(3.1) หาดแม่รำพึง

หาดแม่รำพึงเป็นหาดทรายชายฝั่งทะเลแผ่นดินใหญ่ ที่มีความสวยงามและกว้างไกลที่สุดของฝั่งทะเลด้านตะวันออกของจังหวัดระยอง หาดแม่รำพึงเป็นหาดทรายที่มีความลาดชันน้อยมาก โดยมีความยาวตั้งแต่เชิงเขาแหลมหญ้าทอดตัวออกไปยาวถึง 12 กิโลเมตร บริเวณหาดแม่รำพึงแห่งนี้เป็นที่ๆ เหมาะแก่การลงเล่นน้ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าเป็นอ่าวเปิด ดังนั้นจึงมีน้ำทะเลและหาดทรายที่ขาวสะอาดในทุกฤดูกาล ทำให้มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นจำนวนมาก

(3.2) เขาเปลือยและเขาแหลมหญ้า

เขาเปลือยและเขาแหลมหญ้าเป็นภูเขาเดี่ยว ติดอยู่กับชายฝั่งทะเล และที่เชิงเขาแหลมหญ้ายังใช้เป็นที่ตั้งของที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด โดยตามประวัติของเขาลแหลมหญ้าและเขาเปลือยในอดีตเคยเป็นที่ซ่อนสมของโจรสลัดในอดีต ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าเป็นสถานที่ๆ มีสภาพเป็นป่าทึบยากแก่การจะเดินทางเข้าไปได้ แต่ในปัจจุบันป่าไม้บนเขาเปลือยและเขาแหลมหญ้าได้ถูกทำลายลงไปมากจนเหลือเพียงสภาพป่าโปร่งในบางส่วน และมีสัตว์ป่าจำพวกลิง ค่าง และกระงะอาศัยอยู่

บนเขาแหลมหญ้านั้นสามารถที่จะมองเห็นหมู่เกาะเสม็ดได้อย่างสวยงาม ชัดเจนที่สุด นอกจากนี้ในทางด้านตะวันออกของเขาลแหลมหญ้านั้นจะมีอ่าวแม่รำพึงทอดยาวออกไปสุดสายตา และทางด้านตะวันออกก็จะมีแหลมเกตุ อ่าวหูกวาง และอ่าวเครื่องบินตก ซึ่งจะมีสภาพเป็นเกาะแก่งและผาหินที่มีน้ำตึกเหมาะแก่การตกปลา และดำน้ำดูปะการัง ส่วนทางด้านทิศใต้จะมีแหลมประดับ หรือเรียกว่าแหลมหญ้า ซึ่งมีสภาพเป็นคองหญ้าตั้งแต่บริเวณชายฝั่งทะเลขึ้นไปจนถึงยอดเขาที่มีความสวยงาม และใช้เป็นสถานที่ตกปลาน้ำตึกอีกด้วย ส่วนบริเวณด้านหลังของเนินเขาเปลือยนั้นจะเป็นทางเดินลงไปสู่ชายหาดที่เรียกว่าแหลมศาล ซึ่งมีสภาพตามธรรมชาติที่สวยงาม

แปลกตามาก กล่าวคือในบริเวณชายหาดนั้นจะมีเปลือกหอยนานาชนิด และก้อนหินน้อยใหญ่วางเรียงรายอยู่บนชายหาดบริเวณแหลมศาลที่ขึ้นออกไปในทะเล

(3.3) เกาะเสม็ด

เกาะเสม็ด หรือเกาะแก้วพิศดาร เป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด และเกาะเสม็ดก็ยังเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทั้งในด้านการท่องเที่ยวและในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกาะเสม็ดมีขนาดกว้าง 3 กิโลเมตร ยาว 6 กิโลเมตร หรือคิดเป็นขนาดพื้นที่รวมประมาณ 3,125 ไร่ ตั้งอยู่ห่างจากฝั่งตำบลบ้านเพประมาณ 7 กิโลเมตร และเนื่องจากเกาะเสม็ดเป็นเกาะที่อยู่กลางทะเลในเขตอ่าวไทย ดังนั้นจึงทำให้มีน้ำทะเลที่ใสสะอาด และยังมีแนวปะการังอยู่รายรอบชายฝั่งของเกาะ จึงทำให้เกาะเสม็ดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การแคมป์ปิ้ง ลงเล่นน้ำ ดำน้ำดูปะการัง ตกปลา และทำกิจกรรมทางน้ำในประการอื่นๆ

สภาพทางภูมิศาสตร์ของเกาะเสม็ด จะมีสันเขาอยู่เป็นแกนยาวตั้งแต่หัวเกาะทางด้านทิศเหนือจรดท้ายเกาะทางด้านทิศใต้ จึงทำให้ทางฝั่งตะวันออกมีลักษณะที่เป็นหน้าผาสูงชัน ดังนั้นจึงจะไม่มีชายฝั่งเลนนอกจากในบริเวณอ่าวพร้าวเพียงแห่งเดียว ส่วนในทางฝั่งตะวันออกจะมีลักษณะที่เอียงลาดลงสู่ทะเลและมีความลาดชันน้อย จึงทำให้มีอ่าวและหาดทรายที่สวยงามหลายแห่งซึ่งเหมาะแก่การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในหลายๆ รูปแบบ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะเสม็ดนั้นมีอยู่มากมายหลายแห่ง อาทิเช่น

อ่าวกลาง อ่าวกลางหรือหน้าด่าน ตั้งอยู่ในบริเวณทางตอนเหนือของเกาะ ซึ่งจะสามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากฝั่งบ้านเพ อ่าวกลางหรือบริเวณหน้าด่าน เป็นที่ตั้งของที่ทำการอุทยานแห่งชาติบนเกาะเสม็ด ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และหน่วยงานราชการแห่งอื่นๆ นอกจากนี้แล้วในบริเวณหน้าด่านนั้นก็ยังเป็นที่ตั้งของชุมชนชาวหมู่บ้านเกาะเสม็ด ประมาณ 160 หลังคาเรือน

หาดทรายแก้ว หาดทรายแก้วนั้น เป็นหาดทรายที่มีความสวยงามและมีขนาดใหญ่ที่สุดของเกาะเสม็ด โดยมีขนาดกว้างถึงประมาณ 80 เมตร และยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะและอยู่ห่างจากหมู่บ้านเกาะเสม็ดประมาณ 800 เมตร หาดทรายแก้วแห่งนี้นับว่าเป็นหาดทรายที่มีความสวยงาม ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากทรายที่ขาวสะอาดและละเอียดจนมองดูคล้ายกับแป้งและยังสามารถที่จะนำเอาไปผลิตเป็นเครื่องแก้วที่มีคุณภาพก็ได้ นอกจากนี้แล้วน้ำทะเลในบริเวณหาดทรายแก้วก็ใส จนสามารถที่จะมองเห็นความสวยงามของแนวปะการังได้

ด้วยตาเปล่าได้อย่างชัดเจน

อ่าวไผ่ อ่าวไผ่เป็นหาดทรายขนาดเล็กที่มีความสวยงาม และอยู่ติดกับหาดทรายแก้ว จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาพักผ่อน

อ่าววงเดือน อ่าววงเดือนหรืออ่าวคอกเป็นอ่าวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีลักษณะเป็นรูปโค้งเหมือนวงเดือนหรือพระจันทร์เสี้ยว มีหาดทรายที่ขาวสะอาดยาวประมาณ 500 เมตร อยู่ทางตะวันออกในบริเวณตอนกลางของเกาะเสม็ด และอยู่ห่างจากหาดทรายแก้วตามชายฝั่งทะเลประมาณ 1,500 เมตร

อ่าวห้วย อ่าวกิว อ่าวเคย และอ่าวเทียน อ่าวห้วย อ่าวกิว อ่าวเคย และอ่าวเทียน เป็นอ่าวเล็กๆ ที่อยู่ติดต่อกันไปตามแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งในบริเวณนี้เป็นบริเวณที่เหมาะสมแก่การดำน้ำชมความงามของแนวปะการังมากที่สุด เพราะมีแนวปะการังชนิดอ่อนข้างใหญ่อยู่ใกล้กับชายฝั่ง และในทุกๆ อ่าวจะมีแนวชายหาดที่มีความสวยงามติดต่อกันไป โดยเฉพาะในบริเวณอ่าวกิวจะเป็นอ่าวที่มีทัศนียภาพสวยงามที่สุด และตั้งอยู่ไกลที่สุดประมาณ 6 กิโลเมตรจากหาดทรายแก้ว ลักษณะเด่นของอ่าวกิวก็คือจะตั้งอยู่ตรงบริเวณที่ราบคอคอดของเกาะกว้างประมาณ 500 เมตร ดังนั้นจึงสามารถที่จะเดินข้ามจากชายทะเลฝั่งตะวันออกของเกาะไปยังชายฝั่งทะเลตะวันตกได้อย่างสะดวก โดยจะเชื่อมต่อกันระหว่างอ่าวกิวนอกและอ่าวกิวใน ทำให้สามารถที่จะสัมผัสกับชายทะเลได้ทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของเกาะเสม็ด

แหลมใหญ่ของเกาะจันทร์ แหลมช่องใหญ่เกาะจันทร์เป็นหัวแหลมทางด้านทิศใต้ของเกาะมีสภาพเป็นแนวป่าและทุ่งหญ้า ในบริเวณนี้จะมีลักษณะเป็นแนวหินชายฝั่งทะเลที่มีแนวหินปะการัง แต่จะไม่เหมาะแก่การลงเล่นน้ำหรือการดำน้ำดูปะการัง เพราะเป็นบริเวณที่มีน้ำลึกมากและมีช่องน้ำวนเป็นอันตราย ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับการตกปลาแต่เพียงอย่างเดียว

อ่าวพร้าว อ่าวพร้าวเป็นอ่าวที่ตั้งอยู่ในบริเวณฝั่งตะวันออกของเกาะ จึงมีชายหาดที่ค่อยๆ ลาดเทลงไปในทะเล ในบริเวณนี้จะมีดงมะพร้าวมากมายตามชื่อของอ่าว ในปัจจุบันอ่าวพร้าวนับว่าเป็นอ่าวที่เงียบสงบและสะอาดที่สุดของเกาะเสม็ด

(3.4) เกาะกูด

เกาะกูดเป็นเกาะหนึ่งที่ใช้เป็นฉากในวรรณคดีของสุนทรภู่ เช่นเดียวกับเกาะแก้วพิศดาร เกาะกูดจะตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะเสม็ดห่างจากชายฝั่งบ้านเพไปประมาณ 6 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ และมีเกาะบริวารอยู่ 2 เกาะ คือ เกาะท้ายค้างคาว กับเกาะถ้ำฤาษี และเป็นจุดที่ตั้งที่ทำการอุทยานแห่งชาติหน่วยย่อย จุดเด่นของเกาะกูด ก็คือมีหาดทรายและสภาพตามธรรมชาติที่สวยงามและเงียบสงบ มีผานิตมังกรทางด้านทิศใต้ของเกาะ

เป็นหน้าผาที่สูงชันและสามารถที่จะมองเห็นทิวทัศน์ได้กว้างไกลและสวยงาม โดยรอบๆ ของ เกาะภูเก็ตแห่งนี้จะมีแนวปะการังที่มีความสวยงามตลอดแนวชายฝั่ง ดังนั้นจึงเหมาะแก่การดำน้ำ ดูปะการัง ตกปลา และตั้งแคมป์ เป็นอย่างยิ่ง

(3.5) เกาะกรวย เกาะขาม เกาะปลาตีน

เกาะกรวย เกาะขาม และเกาะปลาตีน เป็นหมู่เกาะที่มีสภาพเป็นเกาะแก่ง หิน กลางทะเลที่มีความสวยงามและเงียบสงบ อยู่ห่างจากเกาะ ภูเก็ตไปทางทิศเหนือประมาณ 600 เมตร สำหรับเกาะกรวยและเกาะขามจะตั้งอยู่ติดกันโดยมีโขดหินและแนวทรายเชื่อมอยู่ และสามารถที่จะเห็นได้ชัดเจนในเวลาที่น้ำลงเต็มที่ ทั้งสองเกาะเป็นเกาะขนาดเล็กที่มีพื้นที่รวมกัน ประมาณ 20 ไร่ ส่วนเกาะปลาตีนจะมีพื้นที่ประมาณ 80 ไร่ ตั้งอยู่ห่างจากเกาะกรวยและเกาะขาม ประมาณ 400 เมตร เกาะทั้งสามจะมีความงามที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะที่เกาะ ขามและเกาะปลาตีนจะมีชายหาดที่มีความสวยงาม ซึ่งสภาพใต้ทะเลของเกาะทั้งสามนั้นจะมี แนวปะการังขนาดใหญ่ที่มีความสวยงามมากและยังไม่ได้ถูกทำลายลงไปเลย

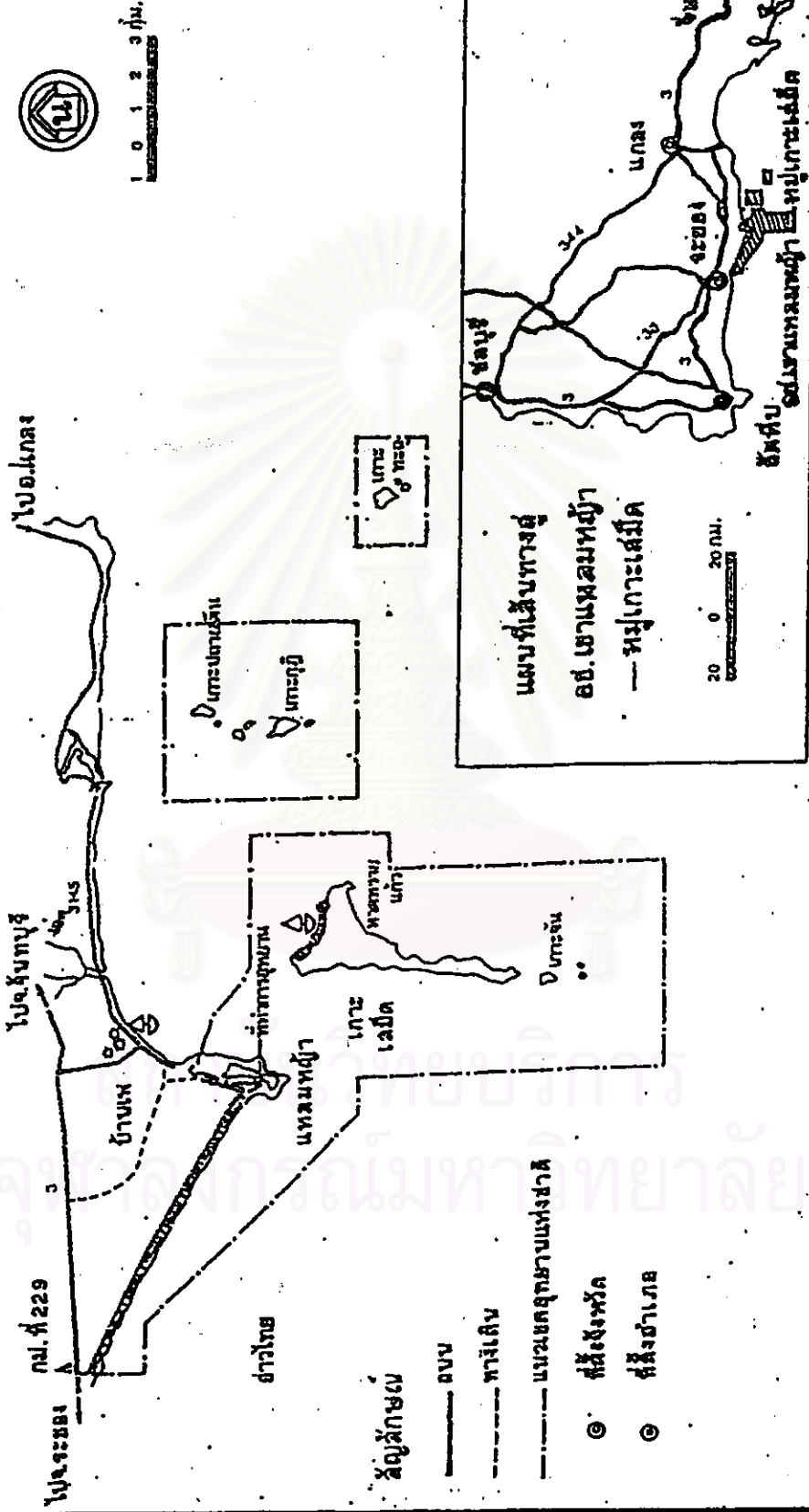
(3.6) เกาะจันทร์

เกาะจันทร์เป็นเกาะที่มีขนาดเล็กที่สุด ของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า- หมู่เกาะเสม็ด มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ อยู่ห่างทิศใต้สุดของเกาะเสม็ด ห่างจากหัวแหลมใหญ่ บนเกาะเสม็ดไปประมาณ 600 เมตร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นหินและมีน้ำตึก

(3.7) เกาะทะลุ

เกาะทะลุอยู่ห่างจากเกาะภูเก็ตไปทางทิศตะวันออกประมาณ 6 กิโลเมตร มีขนาด พื้นที่ 120 ไร่ สภาพของเกาะทะลุโดยทั่วไปยังเป็นธรรมชาติไม่ถูกบุกรุกทำลายลักษณะเด่นของ เกาะทะลุก็คือ ความแปลกของธรรมชาติซึ่งเป็นที่มาของชื่อเกาะ นั่นคือบริเวณด้านทิศเหนือจะเป็น แหลมที่มีผาหินคล้ายกับสะพานตามธรรมชาติ ช่วงกลางจะเป็นช่องว่างมีน้ำทะเลลอดทะลุ สภาพพื้นที่ของเกาะทะลุส่วนใหญ่จะเป็นป่าดิบ ส่วนทางด้านตะวันออกและด้านใต้ของเกาะจะมี หาดทรายกว้างขวางและสวยงาม ส่วนทางด้านตะวันตกของเกาะจะเป็นผาหินสูงชันและแหลมคม เกาะทะลุเป็นที่อยู่อาศัยของนกนางนวล ค้างคาวแม่ไก่ และเต่าทะเลจำนวนมาก นอกจากนี้ ได้ทะเลรอบๆ เกาะทะลุ โดยเฉพาะหน้าหาดทรายด้านทิศตะวันออกจะมีแนวปะการังขนาดใหญ่ ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติเหมาะแก่การดำน้ำ

แผนที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด

ภาพที่ 3 ภาพแผนที่แสดงเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด
ที่มา อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด พ.ศ. 2539.

(4) การดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

หน่วยงานที่ทำหน้าที่โดยตรงในการดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ก็คือ สำนักงานอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ซึ่งสังกัดอยู่ในส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ได้รับการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2524 โดยได้กำหนดให้ที่ดินในบริเวณป่าเขาแหลมเทียน เขาเปล็ด เขาแหลมหญ้า เกาะเสม็ด และ หมู่เกาะบริเวณใกล้เคียง ในท้องที่ตำบลบ้านเพ อำเภอเมือง และตำบลแกลง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ^๑

ที่ทำการของอุทยานเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดในปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่บริเวณเขาแหลมหญ้า ตำบลบ้านเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยมีที่ทำการอุทยานหน่วยย่อยจำนวน 2 หน่วย คือหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 1 ตั้งอยู่ที่เกาะกูด และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแห่งที่ 2 ตั้งอยู่ที่เกาะเสม็ด โดยหน้าที่หลักของสำนักงานอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดก็คือ การปฏิบัติงานเพื่อการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การอำนวยความสะดวก และให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการแนะนำให้ชาวบ้านในท้องถิ่นถึงวิธีการบริการนักท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นไปตามหลักวิชาการ

การดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ของสำนักงานอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น กรมป่าไม้ได้จัดกำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ที่ทำการอุทยานฯ บริเวณเขาแหลมหญ้า ประกอบไปด้วยหัวหน้าอุทยานฯ นักวิชาการป่าไม้ และเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า ส่วนในหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติทั้ง 2 แห่ง คือบนเกาะกูด และบนเกาะเสม็ดนั้น กรมป่าไม้ได้จัดกำลังเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าเพื่อปฏิบัติหน้าที่บนเกาะทั้งสอง และได้จัดตั้งด่านตรวจนักท่องเที่ยวเอาไว้จำนวน 4 แห่ง คือ ที่บริเวณหาดทรายแก้ว อ่าววงเดือน อ่าวพร้าวและบริเวณอ่าวปะการังหรืออ่าวกระัง โดยจะทำหน้าที่ตรวจสอบไม่ให้มีการกระทำผิดตามกฎหมายพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติและกฎหมายอื่นๆ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และ

^๑ กองอุทยานแห่งชาติ , กรมป่าไม้ , ครบรอบ 3 ปีอุทยานเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด , หน้า 12.

เรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวภายในเขตอุทยานแห่งชาติ⁷

4.1.2 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด⁸

(1) ปัญหาการบุกรุกเข้าถือครองที่ดินภายในเขตอุทยาน

ปัญหาการบุกรุกเข้าถือครองที่ดิน ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานและมีความสำคัญมากที่สุดปัญหาหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่มีราษฎรเข้าไปบุกรุกพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติในบริเวณชายหาดแม่รำพึง และในบริเวณเกาะเสม็ด โดยเฉพาะในบริเวณเกาะเสม็ดนั้นจะเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมาก และชั้ชเยื้อมานานเริ่มตั้งแต่ขณะที่เกาะเสม็ดยังอยู่ในความดูแลของกองทัพเรือ ซึ่งการบุกรุกเข้าถือครองพื้นที่ของราษฎรนั้นสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกจะอยู่ในบริเวณทางตอนเหนือของเกาะจำนวน 105 ครอบครัวย คิดเป็นเนื้อที่โดยรวมประมาณ 200 ไร่ เป็นกลุ่มที่บุกรุกเข้าไปประกอบอาชีพและก่อสร้างที่อยู่อาศัยแบบถาวร นอกจากนี้แล้วก็ยังมีสถานที่ราชการและหน่วยงานต่างๆ ทำเทียบเรือ สำนักสงฆ์ และโรงเรียนตั้งอยู่ จึงทำให้พื้นที่ในบริเวณนี้ไม่มีสภาพตามธรรมชาติที่ตีเพียงพอและเหมาะแก่การที่จะอนุรักษ์เอาไว้ ดังนั้นกรมป่าไม้จึงได้กั้นพื้นที่ในส่วนนี้ออกจากเขตอุทยานแห่งชาติ ในตอนที่ได้ประกาศให้เกาะเสม็ดเป็นอุทยานแห่งชาติ

ส่วนราษฎรกลุ่มที่สองจะบุกรุกเข้าถือครองที่ดินอยู่ทั่วไปตามบริเวณชายหาดและอ่าวต่างๆ บนเกาะเสม็ด เป็นกลุ่มที่บุกรุกเข้าถือครองที่ดินเพื่อดำเนินกิจการในด้านการท่องเที่ยวอันได้แก่กิจการร้านอาหารและบังกาโลที่พัก จำนวน 34 ราย คิดเป็นเนื้อที่โดยรวมประมาณ 165 ไร่ และในภายหลังเมื่อตรวจสอบแล้วยังพบว่ามีราษฎรในกลุ่มที่สองนี้บุกรุกเพิ่มเติมขึ้นอีกจำนวน 8 ราย รวมเป็น 42 ราย และได้ขยายพื้นที่ครอบครองและประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดเพิ่มขึ้นเป็น 45 คิดเป็นเนื้อที่โดยรวมประมาณ 252 ไร่ ซึ่งการบุกรุกเข้าถือครองพื้นที่ของราษฎรในกลุ่มที่สองนี้ ถือว่าเป็นการบุกรุกที่ดินในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ดังนั้น

⁷ เรียบเรียงจากคำให้สัมภาษณ์ของ นายจรงค์ เรือนสูง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2540 .

⁸ เรียบเรียงจาก เอกสารสรุปปัญหาของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ในปีพ.ศ. 2539 (พิมพ์คิด)

ราษฎรในกลุ่มนี้ จึงได้ถูกเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่จับกุมและดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกเข้ายึดครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16 (1) (4) (13) และมาตรา 4 ซึ่งในปัจจุบันราษฎรผู้ประกอบกิจการเกือบทุกรายที่ดำเนินกิจการอยู่บนเกาะเสม็ดได้ถูกจับดำเนินคดีและยังต่อสู้อยู่ ดังนั้นเรื่องทั้งหมดก็จึงอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอยู่ ยกเว้นแต่ในบางรายที่รับสารภาพและศาลได้ตัดสินให้รับของกลาง และได้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกไปจากเขตอุทยานแห่งชาติแล้ว⁹

(2) ปัญหาเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากเกินไป

เนื่องจากในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด นั้น เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทิวทัศน์ของท้องทะเล ป่าไม้ หรือแนวปะการัง ซึ่งเหมาะแก่การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การพักผ่อนแบบแคมป์ปิ้ง ตกปลา หรือการดำน้ำชมความงามของแนวปะการังในทะเล เป็นต้น อีกทั้งสถานที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ก็ยังอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพมหานครมากนัก ดังนั้นจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากนิยมที่จะเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวทั้งแบบค้างแรมและแบบไปกลับ ดังจะเห็นได้จากจำนวนสถิติของนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึงปี พ.ศ. 2538 ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 5

⁹ นันทนา ลิ้มประยูร , “มูลค่าของอุทยานแห่งชาติ : กรณีศึกษาเกาะเสม็ด,” (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2537) , หน้า 122-123 .

ตารางที่ 5 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ
เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ในระหว่างปี พ.ศ. 2529-2538

ปี (พ.ศ.)	ประเภทและปริมาณนักท่องเที่ยว		รวมทั้งหมด (คน)
	ชาวไทย (คน)	ชาวต่างชาติ (คน)	
2529	166,872	26,195	193,067
2530	222,404	41,662	264,066
2531	231,499	65,719	297,218
2532	230,604	51,007	281,681
2533	209,749	42,458	252,207
2534	222,010	36,909	258,919
2535	201,012	43,296	244,308
2536	247,356	69,077	316,433
2537	182,779	50,424	233,203
2538	188,739	51,510	240,249

ที่มา อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด พ.ศ. 2539

การที่มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยัง อุทยานแห่งชาติ
เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ได้สร้างปัญหาและผลกระทบในประการต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับ
สภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด อย่างที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้
ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาในเรื่อง
การบุกรุกเข้าถือครองที่ดินในเขตอุทยานเพื่อก่อสร้างที่พักแรมหรือร้านค้า เพื่อตอบสนองต่อความ
ต้องการของนักท่องเที่ยว เหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุที่สำคัญก็คงเนื่องมาจากว่าทางอุทยาน
แห่งชาตินั้น ยังไม่ได้มีการจำกัดจำนวนของนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับขนาดและสภาพ
ของพื้นที่ของเขตอุทยานแห่งชาติเท่าที่สามารถจะรองรับได้ ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวมีจำนวนมาก
จนเกินไปแล้ว ก็จึงทำให้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า- หมู่เกาะ
เสม็ด เกิดความเสื่อมโทรมลงไปในนั่นเอง

(3) ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันนี้อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด กำลังประสบกับปัญหาสำคัญที่มีความรุนแรงเป็นอย่างยิ่ง นั่นก็คือปัญหาในเรื่องความเสื่อมโทรมลงไปของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องขยะมูลฝอย ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาความเสื่อมโทรมของแนวปะการังและชายหาด ปัญหาเรื่องสัตว์น้ำที่ลดจำนวนลง หรือปัญหาเรื่องการทำลายป่าไม้ เป็นต้น ซึ่งสภาพปัญหาต่างๆ เหล่านี้นับวันก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จนไม่อาจที่จะรักษาสภาพความสวยงามและความสมดุลตามธรรมชาติของป่าไม้และท้องทะเลเอาไว้ได้อีกต่อไป ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นมานั้น ก็สืบเนื่องมาจากการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวหรือชาวประมง ที่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ต่างก็มุ่งที่จะใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติเพื่อผลประโยชน์ของตนมากเกินไปจนละเลยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะติดตามมา ดังนั้นจึงทำให้สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ได้เกิดความเสื่อมโทรมลงไปจากสภาพเดิมเป็นอย่างมาก

(4) ปัญหาเรื่องสาธารณูปโภค

ปัญหาในเรื่องของสาธารณูปโภคที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพ ภายในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดปัจจุบันนี้ นับได้ว่ายังมีไม่เพียงพอที่จะสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนเกาะเสม็ดที่มีความต้องการมากแต่ก็ยังขาดแคลนในเรื่องของไฟฟ้าและน้ำจืด โดยในปัจจุบันนี้ การใช้ไฟฟ้าบนเกาะจะได้อาจมาจากการปั่นไฟด้วยเครื่องปั่นไฟฟ้าของแต่ละสถานที่ ซึ่งก็จะมีเปิดและปิดไฟในบางเวลาและในบางบริเวณของเกาะเท่านั้น ทำให้เกิดความไม่สะดวกและความรู้สึกรังเกียจที่ไม่ปลอดภัยในเวลากลางคืน ส่วนน้ำจืดที่ใช้อยู่บนเกาะก็จะอาศัยน้ำที่มาจากสระโหนดามหรือจากการขุดบ่อน้ำจืดได้ดินบนเกาะ ที่มักจะจะมีน้ำไม่สม่ำเสมอและไม่เพียงพอกับความต้องการใช้บนเกาะ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องซื้อน้ำมาจากฝั่งระยองซึ่งจะขนส่งมาโดยทางเรือทำให้น้ำมีราคาแพงและไม่สะดวก นอกจากนี้แล้วสภาพของถนนบนเกาะเสม็ดก็ยังมีสภาพที่เป็นถนนดินปนทรายที่ไม่ได้มีการดูแลรักษา จึงทำให้ผิวถนนขรุขระและลื่นมากในช่วงหน้าฝนจนอาจจะทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้

**4.1.8 กรณีศึกษาการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการจัดการและการพิทักษ์ทรัพย์สิน
แนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด**

**(1) สภาพโดยทั่วไปของทรัพย์สินแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติ
เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด¹⁰**

ในบริเวณของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น สามารถที่จะพบกับแนวปะการังที่มีความสวยงามอยู่ตลอดแนวชายฝั่งทะเล ไม่ว่าจะเป็นชายฝั่งทะเลในบริเวณเขาแหลมหญ้าหรือชายฝั่งทะเลของเกาะต่างๆ ในบริเวณของหมู่เกาะเสม็ด โดยในพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวสลัดและบริเวณแหลมศาลเชิงเขาแหลมหญ้านั้น จะมีแนวปะการังขนาดใหญ่อยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเล ซึ่งจะประกอบไปด้วยกลุ่มของปะการังฟุ่ม ปะการังก้อน และปะการังเขากวาง ที่มีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติและยังไม่ได้ถูกรบกวนจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์มากนัก ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าในบริเวณของอ่าวสลัดและบริเวณแหลมศาลดังกล่าวนี้จะมีลักษณะที่เป็นผาหินและมีน้ำตื้น ในลักษณะเช่นเดียวกันกับบริเวณของแหลมพรหมเทพ จังหวัดภูเก็ต ดังนั้นจึงทำให้แนวปะการังในบริเวณดังกล่าว ยังคงความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเอาไว้ได้

ส่วนในบริเวณชายฝั่งทะเลของเกาะต่างๆ ในบริเวณหมู่เกาะเสม็ดนั้น จะพบว่าแนวปะการังที่อยู่ในบริเวณกองหินและชายฝั่งทะเลแห่งต่างๆ รอบเกาะเสม็ด อาทิเช่น แนวปะการังในบริเวณหาดทรายแก้ว แหลมช่องใหญ่ อ่าวแก้ว อ่าวกระริง หรืออ่าวปะการัง และอ่าวเทียนเหล่านี้เป็นต้น โดยสภาพทั่วไปของแนวปะการังที่พบในบริเวณเกาะเสม็ดนั้นค่อนข้างจะมีลักษณะที่เสื่อมโทรมเมื่อเทียบกับสภาพของแนวปะการังในบริเวณของหมู่เกาะรอบข้าง ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าแนวปะการังในบริเวณของเกาะเสม็ดนั้น ได้ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการประกอบกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในปริมาณมาก และก็ยังได้รับผลกระทบจากกิจกรรมในประเภทต่างๆ จากบริเวณชายฝั่ง ดังนั้นจึงทำให้แนวปะการังในบริเวณรอบๆ เกาะเสม็ดนั้น เกิดสภาพความ

¹⁰ เรียบเรียงจากเอกสารเผยแพร่เรื่อง อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ของส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ และจากการสัมภาษณ์นายจรงค์ เรือนสูง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540.

เสื่อมโทรมลง ไปจากที่เคยเป็นอยู่แต่เดิม¹¹ โดยในบริเวณของแนวปะการังรอบๆ เกาะเสม็ดนั้นจะประกอบไปด้วยกลุ่มของปะการังจำนวนมาก ทั้งปะการังประเภทแผ่นตั้ง ปะการังพุ่ม และปะการังเขากวางในจำนวนมากน้อยที่อยู่ปะปนกันไป

ในบริเวณหมู่เกาะรอบๆ เกาะเสม็ด ไม่ว่าจะเป็นหมู่เกาะกูด เกาะปลาตีน เกาะทะลุ และบริเวณกองหินในทะเล อาทิเช่น หินคันนา หินอ่าวเจ๊ก ที่ตั้งอยู่ภายในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด จะพบว่ามีกลุ่มของแนวปะการังขนาดใหญ่อยู่เป็นจำนวนมากที่มีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเภทการดำน้ำ และการตกปลา โดยในบริเวณพื้นที่ได้ทะเลดังกล่าวนี้ สามารถที่จะพบกับกลุ่มของปะการังจำนวนมากมาหลายชนิดที่มีความสวยงามแปลกตาอยู่รวมกัน ไม่ว่าจะเป็นปะการังประเภทปะการังแผ่นตั้งในสกุล Pavona ปะการังเขากวาง ปะการังก้อน ปะการังเห็ด และปะการังพุ่มในสกุล Acopora เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีสัตว์ทะเลอีกเป็นจำนวนมากที่ได้อาศัยอยู่ร่วมกันในบริเวณของแนวปะการังดังกล่าว

(2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการังในเขตอุทยานแห่งชาติ

เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

แนวปะการังนั้น จัดว่าเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมนุษย์หรือสัตว์ต่างๆ สามารถที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการังได้ในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์ในลักษณะทางกายภาพที่สามารถจะมองเห็นและสัมผัสได้อย่างชัดเจน อาทิเช่น การใช้ประโยชน์จากแนวปะการังในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงาม หรือการใช้ประโยชน์จากแนวปะการังในด้านการประมง เป็นต้น หรือจะเป็นการใช้ประโยชน์จากแนวปะการัง ในลักษณะที่ไม่สามารถจะมองเห็นหรือสัมผัสได้โดยตรง อาทิเช่น ความสำคัญของแนวปะการังที่มีต่อระบบนิเวศชายฝั่งทะเล หรือบทบาทความสำคัญของแนวปะการังต่อระบบห่วงโซ่อาหาร ต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามจากความสำคัญของแนวปะการังทั้งสองประการดังกล่าวนี้ นับได้ว่าแนวปะการังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตในประเภทต่างๆ

¹¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นายจรงค์ เรือนสูง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540.

จากการสอบถามความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง และได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการัง ที่อยู่ในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่ว่าจะเป็นประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว และกลุ่มชาวประมงแล้วนั้น จะพบว่าประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าแนวปะการังมีประโยชน์มากที่สุดในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งทางทะเลที่มีความสวยงาม โดยมีผู้ที่ถูกออกแบบสอบถามในข้อนี้เป็นอันดับหนึ่งจำนวนมากถึง 42 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 38.53 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ส่วนความสำคัญของแนวปะการังในฐานะที่เป็นสถานที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์ทะเลนั้น มีผู้ที่ถูกออกแบบสอบถามในข้อนี้มากเป็นจำนวนรองลงมาคือ 38 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 34.86 ของจำนวนประชากรทั้งหมด นอกจากนี้แล้วตัวอย่างของกลุ่มประชากรดังกล่าวนี้ ก็ยังที่มีความเห็นว่าแนวปะการังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีประโยชน์มากที่สุด ในฐานะที่เป็นแหล่งทำการประมงที่มีความสำคัญ หรือเป็นแหล่งที่ทำการศึกษาวิจัย และค้นคว้าหาความรู้ทางทะเลในจำนวนที่ลดหลั่นกันลงไป ส่วนความสำคัญหรือประโยชน์ของแนวปะการังในฐานะที่เป็นกำแพงตามธรรมชาติ ที่ช่วยป้องกันแนวชายฝั่งไม่ให้พังทลายลงจากคลื่นลมและพายุนั้น ไม่มีผู้ใดที่คิดว่ามีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง (ตารางที่ 6)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ประโยชน์ของแนวปะการัง

ประโยชน์ของแนวปะการัง	ประชากร			รวม	
	นักท่องเที่ยว	ผู้ประกอบการ	ชาวประมง	คน	ร้อยละ
1.เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงาม	26	14	2	42	38.53
2.เป็นสถานที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ทะเล	17	10	11	38	34.86
3.เป็นแหล่งทำการประมงที่สำคัญ	1	7	15	23	21.10
4.เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยทางทะเล	6	-	-	6	5.50
5.เป็นกำแพงป้องกันชายฝั่งไม่ให้พังทลาย	-	-	-	0	0.00
รวม	50	31	28	109	100.00

สำหรับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการัง ที่อยู่ภายในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด โดยส่วนใหญ่แล้วนั้นจะพบว่ามีการใช้ประโยชน์อยู่ในสองลักษณะคือ การใช้ประโยชน์จากแนวปะการังเพื่อการประกอบกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์จากแนวปะการังเพื่อการประมงเป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

(2.1) การใช้ประโยชน์จากแนวปะการังเพื่อการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

การใช้ประโยชน์จากแนวปะการังที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เพื่อการประกอบกิจกรรมการในด้านการท่องเที่ยวนั้น จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของส่วนอุทยานแห่งชาติแล้วจะพบว่ามียกท่องเที่ยว จำนวนมากพอสมควรที่ได้เดินทางเข้ามาเพื่อประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำหรือการนั่งเรือเพื่อชมความงามของแนวปะการัง ซึ่งการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับแนวปะการังนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วก็มักจะเกิดขึ้นในบริเวณแนวปะการังของหมู่เกาะที่อยู่ห่างไกลออกไป อาทิเช่น แนวปะการังในบริเวณของ

เกาะทะลุ เกาะกูด เป็นต้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากขาดขาดและแนวปะการังในบริเวณดังกล่าวนี้ ยังมีความสงบเงียบและมีสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ที่ยังไม่ได้ถูกรบกวนจากการกระทำของ มนุษย์มากเท่ากับที่เกาะเสม็ด ซึ่งแนวปะการังในบริเวณเกาะเสม็ดโดยส่วนใหญ่แล้วก็มักจะเกิด ขึ้นอยู่ในแนวของโขดหินหรือกองหินกลางทะเล ดังนั้นจึงไม่เหมาะแก่การประกอบกิจกรรม การท่องเที่ยว และถ้าหากจะมีแนวปะการังบริเวณชายฝั่งบ้างในบางส่วนก็ได้ถูกทำลายลงไป จนกระทั่งเกิดความเสื่อมโทรมลงไปจากที่เคยเป็นอยู่เดิมอย่างมาก จนกระทั่งไม่มีความสวยงาม ตามธรรมชาติหลงเหลืออยู่เพียงพอที่จะดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว หรือ ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวปะการังแต่อย่างใด

จากการสอบถามถึงความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการ ในด้านการท่องเที่ยวแล้ว ก็จะพบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า ความสวยงามของทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลแห่งต่างๆ นั้น เป็นสิ่ง สำคัญที่ช่วยดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว ทางทะเลแห่งนั้นๆ แต่ความสวยงามของทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ประชากรตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเห็นเช่นเดียวกันว่ามีความ สวยงาม เหมาะแก่การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวค้ำน้ำมากที่สุดแห่งหนึ่งในบริเวณชายฝั่งทะเล ภาคตะวันออก แต่เนื่องมาจากในสภาพปัจจุบันทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้นมีความเสื่อมโทรมลงไปเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะดึงดูดใจให้ผู้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้มากนัก เมื่อเทียบกับแหล่งทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ใน เขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งอื่นๆ โดยมีประชากรในกลุ่มของนักท่องเที่ยวจำนวนเพียง 11 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 22 ของประชากรทั้งหมด ที่เห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยว ได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ก็เพื่อวัตถุประสงค์ ในการชื่นชมความสวยงามของแนวปะการังเป็นหลัก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของประชากร ตัวอย่างในกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ที่มีเพียงประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการ ในด้านการท่องเที่ยวจำนวน 9 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 29.03 ของประชากรทั้งหมด ที่คิดว่าความสวยงามของแหล่งทรัพยากรแนวปะการังนั้น เป็นสาเหตุสำคัญที่ได้ช่วยจูงใจให้นัก ท่องเที่ยว ได้เดินทางมาท่องเที่ยวค้ำน้ำยังอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สาเหตุของการเดินทางมาท่องเที่ยว เพราะมีทรัพยากรแนวปะการังที่สวยงาม

สาเหตุที่นักท่องเที่ยวได้มาท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรแนวปะการัง ที่สวยงาม	ประชากร					
	นักท่องเที่ยว		ผู้ประกอบการ		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เห็นด้วย	11	22.00	9	29.03	20	24.69
ไม่เห็นด้วย	39	78.00	22	70.96	61	75.30
รวม	50	100.00	31	100.00	81	100.00

ซึ่งประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีความเห็นว่าการเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อนของนักท่องเที่ยวภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ไม่ได้มีแรงจูงใจมาจากสภาพความสวยงามของทรัพยากรแนวปะการังเป็นสำคัญเท่ากับในอดีต ทั้งนี้ก็เนื่องจากในปัจจุบันแหล่งทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น มีสภาพที่เสื่อมโทรมและไม่สวยงามเหมือนกับที่เคยเป็นอยู่ในอดีต และเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากได้เดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อนยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ก็น่าจะเป็นเพราะว่าในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้นมีทิวทัศน์ที่สวยงามและก็ยังมียุทธศาสตร์ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ มากกว่าการมุ่งที่จะชมความสวยงามของทรัพยากรแนวปะการัง

และจากการสอบถามประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว ที่ได้เลือกจะเดินทางมาท่องเที่ยวยังเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เพื่อชื่นชมความงดงามตามธรรมชาติของแหล่งทรัพยากรแนวปะการังเป็นสำคัญแล้ว นักท่องเที่ยวเหล่านั้นก็มักจะเลือกเอาการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการดำน้ำ เพื่อชมความงามของแนวปะการังได้ทะเลเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นแล้วนักท่องเที่ยวในบางส่วนก็จะเลือกเอานั่งเรือท่องเที่ยวเพื่อท่องเที่ยวชมความงามของแนวปะการังน้ำตื้นในบริเวณหมู่เกาะต่างๆ เป็นจำนวนมากรองลงมา

ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในกลุ่มของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวแล้วนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่ได้เลือกที่จะเดินทางมาชมความงามของทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดมากเท่าที่ควรนั้น ก็เนื่องมาจากในปัจจุบันสภาพของแนวปะการังในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ในบางส่วนจะมีสภาพที่เสื่อมโทรมและขาดความสวยงามตามธรรมชาติ เนื่องมาจากการขาดการดูแลรักษาที่ดีพอ และก็ยังขาดกระบวนการในการจัดการที่เหมาะสมจากกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของทางราชการ นักท่องเที่ยว หรือกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงทำให้ทรัพยากรแนวปะการังเกิดความเสียหายและเสื่อมโทรมลงไปจากที่เคยเป็นอยู่เดิม และตลอดจนการขาดการประชาสัมพันธ์ถึงความสวยงามของแหล่งทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่ทำให้ยังไม่มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง เพื่อวัตถุประสงค์ในด้านการท่องเที่ยวมากเท่าใดนัก แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้จะยังไม่ได้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เพื่อการประกอบกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยวมากเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับกับเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งอื่นๆ แต่ถ้าหากว่าแหล่งทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดได้รับการคุ้มครองดูแลให้กลับมามีสภาพที่ดีเหมือนเช่นเดิมแล้ว ก็จะทำให้สามารถจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการังในด้านการท่องเที่ยวได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับแหล่งทรัพยากรแนวปะการังในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งอื่นๆ ต่อไป

(2.2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการังเพื่อประโยชน์ในด้านการประมง

ในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น จะพบว่ามีชุมชนชาวประมงที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเลเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้ประกอบอาชีพในด้านการทำประมงในลักษณะของการทำประมงแบบพื้นบ้านเพื่อการเลี้ยงชีพ หรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตลอดบริเวณแนวชายฝั่งทะเลรอบๆ หมู่เกาะเสม็ด และในบริเวณชายฝั่งทะเลเชิงเขาแหลมหญ้า โดยในบริเวณแนวปะการังนั้นก็จะเป็นสถานที่หนึ่ง ซึ่งชาวประมงเหล่านั้นนิยมจะเข้าไปทำการจับสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นปลาประเภทต่างๆ ปลาหมึก หรือปูก็ตาม ซึ่งจากการสอบถามกลุ่มของชาวประมงที่ได้ทำการประมงอยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดแล้ว จะพบว่ากลุ่มของชาวประมงส่วนใหญ่มักจะทำการประมงอยู่ในบริเวณแนวปะการังหรือพื้นที่ใกล้เคียง (ตารางที่ 8) ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าในบริเวณของ

แนวปะการังนั้นจะมีสัตว์น้ำชุกชุมกว่าในบริเวณอื่นๆ ดังนั้นจึงทำให้มีชาวประมงนิยมที่จะทำการประมงในบริเวณดังกล่าวนี้เป็นอย่างมาก

ตารางที่ 8 การทำประมงในบริเวณแนวปะการังของชาวประมง

การทำประมงภายในบริเวณแนวปะการัง ของชาวประมง	คน	ร้อยละ
เคยทำ	22	78.57
ไม่เคยทำ	6	21.42
รวม	28	100.00

การทำประมงของชาวประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่แล้ว ก็มักจะใช้เครื่องมือทำการประมงในประเภทลอบดักปู ลอบดักปลาหมึก และดาข่ายจับปลา เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือประมงประเภทต่างๆ เหล่านี้มักจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อแนวปะการังได้มากเท่าใดนัก ถ้าหากจะมีบ้างก็จะเป็นเพียงการก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรแนวปะการัง จากการเหยียบย่ำลงไปบนแนวปะการังของชาวประมงในขณะที่จับสัตว์น้ำ หรือเมื่อมีการทำประมงในปริมาณที่มากเกินไป จนกระทั่งสัตว์น้ำได้ลดจำนวนลงไปเท่านั้น จึงจะทำให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของแนวปะการังได้ ซึ่งต่างจากการทำประมงในแบบอุตสาหกรรมที่ใช้เรืออวนลากเข้ามาจับสัตว์น้ำภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรแนวปะการังเป็นอย่างมาก และจากการสอบถามจากเจ้าหน้าที่และชาวประมงพื้นบ้านก็จะพบว่ามีผู้ที่ลักลอบเข้ามาทำการลากอวนในบริเวณแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติอยู่เสมอๆ จนกระทั่งทำให้แนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ได้เกิดความเสื่อมโทรมลงไปเป็นอย่างมาก

(3) สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

จากการศึกษาวิจัยของผู้เขียนถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น จะพบว่ามีสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาในปัจจุบันอยู่สองปัญหาใหญ่ๆ คือสภาพปัญหา

ในเรื่องการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการัง และสภาพปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย ซึ่งมีรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้คือ

(3.1) ปัญหาการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการัง

แนวปะการังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ที่มีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการถูกทำลายลงไปจากสาเหตุในประการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุที่มาจากผลกระทบของมนุษย์หรือจากการทำลายตามธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันนี้ทรัพยากรแนวปะการังในประเทศไทยก็ได้ถูกลงไปจากสาเหตุประการต่างๆ ดังกล่าวนั้นเป็นอย่างมาก จนกระทั่งได้เกิดความเสื่อมโทรมลงจากที่เคยเป็นอยู่แต่เดิมตามธรรมชาติ ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม ถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการังนั้น จะพบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีความคิดเห็นว่าทรัพยากรแนวปะการังในปัจจุบัน ได้ถูกทำลายลงไปจากสาเหตุที่เป็นผลกระทบเนื่องมาจากการประกอบกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยวมากที่สุดเป็นจำนวน 45 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 41.28 ของประชากรทั้งหมด ส่วนสาเหตุที่มีทำให้มีการทำลายทรัพยากรแนวปะการังที่มีผู้เลือกมากเป็นอันดับสองนั่นก็คือสาเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการลักลอบจับสัตว์น้ำ หรือการทำการประมงในบริเวณแนวปะการังอย่างผิดกฎหมาย โดยมีจำนวนของประชากรตัวอย่างที่เลือกคำตอบในข้อนี้ถึง 37 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 33.94 ของประชากรทั้งหมด (ตารางที่ 9)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 สาเหตุในการถูกทำลายของทรัพยากรแนวปะการังในปัจจุบัน

สาเหตุในการถูกทำลายของ ทรัพยากรแนวปะการัง	ประชากร			รวม	
	นักท่องเที่ยว	ผู้ประกอบการ	ชาวประมง	คน	ร้อยละ
1.ผลกระทบจากการท่องเที่ยว	19	17	9	45	41.28
2.การลักลอบทำการประมง โดยผิดกฎหมาย	14	8	15	37	33.94
3.ปัญหามลพิษทางน้ำ และตะกอนจากชายฝั่ง	8	5	2	15	13.76
4.การค้าซากปะการังและ สัตว์ที่อาศัยในแนวปะการัง	9	1	2	12	11.00
5.ภัยธรรมชาติ	-	-	-	0	00.00
รวม	50	31	28	109	100.00

และจากการสอบถามต่อไปอีกว่าเมื่อทรัพยากรแนวปะการัง ได้ถูกทำลายลงไปแล้วจะเกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง กลุ่มประชากรตัวอย่างโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีความเห็นว่าเมื่อทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติได้ถูกทำลายลงไปแล้ว ก็จะเกิดผลกระทบขึ้นโดยตรงคือการลดจำนวนลงไปของสัตว์ทะเล โดยมีประชากรตัวอย่างที่เลือกคำตอบในข้อนี้ 58 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 37.90 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และเลือกคำตอบในข้อที่แสดงว่าเมื่อแนวปะการังถูกทำลายลงไปแล้วจะทำให้เกิดผลคือ การเกิดความเสียหายขึ้นต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำนวน 55 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 35.94 ของประชากรทั้งหมด ส่วนคำตอบในข้อที่ว่าเมื่อทรัพยากรแนวปะการังได้ถูกทำลายลงไปแล้ว จะทำให้สภาพแวดล้อมในบริเวณชายฝั่งทะเลเกิดความเสื่อมโทรมลงไปในั้น มีผู้เลือกตอบมากเป็นอันดับ 3 คือ 40 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 26.14 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ผลกระทบจากทรัพยากรแนวปะการังที่ได้ถูกทำลายลง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ผลกระทบจากทรัพยากร แนวปะการังที่ได้ถูกทำลาย	ประชากร			รวม	
	นักท่องเที่ยว	ผู้ประกอบการ	ชาวประมง	คน	ร้อยละ
1.สัตว์ทะเลลดจำนวนลง	13	18	27	58	37.90
2.เกิดความเสียหายขึ้นต่อ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	24	27	4	55	35.94
3.สภาพแวดล้อมในบริเวณ ชายฝั่งเกิดความเสื่อมโทรม	14	19	7	40	26.14
4. อื่นๆ	-	-	-	0	00.00
รวม	51	64	38	153	100.00

และจากการศึกษาวิจัยพบว่าสาเหตุที่ได้ทำให้ทรัพยากรแนวปะการัง โดยเฉพาะที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดได้เกิดความเสียหาย หรือเกิดความเสื่อมโทรมลงไปจากที่เคยเป็นอยู่ตามธรรมชาตินั้น จะพบว่ามีสภาพปัญหาและสาเหตุสำคัญที่เกิดขึ้นมาในปัจจุบันเป็นจำนวนทั้งสิ้น 4 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1. ปัญหาการลักลอบทำการประมงโดยผิดกฎหมาย

ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีผู้ที่ประกอบอาชีพทางการประมง อยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพการประมงแบบพื้นบ้านเพื่อการเลี้ยงชีพหรือกลุ่มของผู้ประกอบอุตสาหกรรมทางการประมง ซึ่งการทำการประมงทั้งสองประเภทดังกล่าว นั้น ส่วนแต่ได้ส่งผลโดยตรงที่ทำให้สัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่งทะเลภายในเขตภาคตะวันออกหรือทางภาคใต้ของประเทศได้ลดจำนวนลงไปเป็นอย่างมาก และเนื่องมาจากการลดจำนวนลงของ สัตว์น้ำที่ได้สืบเนื่องมาจากการทำการประมงดังกล่าวนี้ ก็จึงทำให้มีกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพ ทางการประมงในบางกลุ่มที่ได้ลักลอบทำการประมงอย่างผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเข้าไปทำการประมงภายในเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย อาทิเช่น ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมี สัตว์น้ำอาศัยอยู่ในปริมาณที่มากกว่าพื้นที่นอกเขตคุ้มครอง หรือการลักลอบทำการประมง โดยใช้เครื่องมือทำการประมงที่ผิดกฎหมาย อาทิเช่น การใช้ระเบิดหรือสารเคมีในการจับสัตว์น้ำ

หรือการใช้วอนลากเข้ามาจับปลาในบริเวณชายฝั่ง เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งการทำการประมงโดยผิดกฎหมายในประการต่างๆ นั้นล้วนแล้วแต่จะทำให้สภาพแวดล้อมในทะเลได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่สัตว์น้ำได้ลดจำนวนลงและเกิดความเสียหายขึ้นกับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ ในทะเล ไม่ว่าจะเป็นแนวปะการัง หรือแหล่งหญ้าทะเลก็ตาม

ซึ่งปัญหาการลักลอบทำการประมงโดยผิดกฎหมายนั้น นับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ได้เกิดขึ้นมาภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เช่นเดียวกันกับที่ได้เกิดขึ้นกับเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งอื่นๆ โดยภายในเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น จะพบว่ามียุทธวิธีของชาวประมงแบบพื้นบ้านจำนวนประมาณ 40 หลังคาเรือน¹² ที่ได้เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลในบริเวณเชิงเขาแหลมหญ้าและในบริเวณชายหาดแห่งต่างๆ ของเกาะเสม็ด ซึ่งกลุ่มของชาวประมงดังกล่าวนี้ได้ประกอบอาชีพทางการประมงเพื่อการเลี้ยงชีพเป็นหลัก ส่วนสัตว์น้ำที่เหลือจากการบริโภคจึงจะนำไปจำหน่ายให้กับร้านอาหารบนเกาะเสม็ด หรือทำเป็นอาหารตากแห้งเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว โดยการทำการประมงของกลุ่มชาวประมงภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะใช้เครื่องมือทำการประมงประเภทลอบปลาหมึก ลอบปู และตาข่าย เข้าไปวางเพื่อดักจับสัตว์น้ำในบริเวณแนวปะการังชายฝั่งทะเล และในบริเวณกองหินกลางทะเล เป็นหลัก ซึ่งการทำประมงของชาวประมงดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับทรัพยากรแนวปะการังอยู่บ้าง อาทิเช่น การเหยียบย่ำลงไปบนแนวปะการัง หรือการลดจำนวนลงของสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการัง เนื่องจากมีการทำประมงในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

จากการสอบถามจากกลุ่มประชากรตัวอย่างของชาวประมงพื้นบ้านแล้วนั้น จะพบว่าล้วนแต่ไม่เคยทำการประมงโดยใช้เครื่องมือหรือวิธีการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ระเบิด สารเคมี หรือเครื่องมือประเภทวอนลาก เพื่อทำการจับสัตว์น้ำแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าชาวประมงทราบว่า ถ้าหากลักลอบทำการประมงด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมายแล้ว ก็ย่อมจะต้องถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่อย่างแน่นอน อีกทั้งการทำประมงด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ก็ยังจะเป็นการทำลายแนวปะการังซึ่งเป็นแหล่งทำการประมงที่สำคัญอีกด้วย และถึงอย่างไรก็ดีแม้ว่า

¹² อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด , เอกสารสรุปสภาพปัญหาของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด , 2539 (พิมพ์คัด)

กลุ่มของชาวประมงโดยส่วนใหญ่แล้ว จะได้ทำการประมงอยู่ในบริเวณแนวปะการังเป็นหลักแต่ก็ไม่ได้ทำการประมงหรือเก็บปะการังไปขายแต่อย่างใด จากการสอบถามพบว่ามีกลุ่มประชากรตัวอย่างเพียงส่วนน้อยที่เคยได้เก็บปะการังไปขาย ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากชาวประมงส่วนใหญ่แล้วจะทราบว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และการทำเช่นนั้นก็จะทำให้สัตว์น้ำมีจำนวนที่ลดลงอีกด้วย

สาเหตุสำคัญที่ได้ทำให้ทรัพยากรแนวปะการัง ที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดเกิดความเสื่อมโทรมลง โดยมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการลักลอบทำการประมงอย่างผิดกฎหมายนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่น่าจะเกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพประมงของกลุ่มชาวประมงแบบพื้นบ้านที่อาศัยอยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติทั้งหมดเท่านั้น แต่น่าที่จะเกิดขึ้นจากการลักลอบเข้ามาทำการประมงภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทางการประมงในแบบของอุตสาหกรรมการประมงมากกว่า ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าในการทำประมงของกลุ่มผู้ที่ประกอบอุตสาหกรรมการประมงดังกล่าวนั้น มักจะลักลอบเข้ามาทำการจับสัตว์น้ำภายในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดอยู่เป็นประจำ และก็มักจะใช้วิธีการและเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำที่ผิดกฎหมายมาใช้ทำการประมง อยู่ภายในบริเวณของแนวปะการังชายฝั่งทะเลที่อยู่ในเขตของอุทยานแห่งชาติเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการทำประมงโดยใช้เครื่องมือประเภทอวนลากหรือการใช้ระเบิดในการจับสัตว์น้ำ ซึ่งการทำประมงในลักษณะดังกล่าวนี้ได้ส่งผลโดยตรงที่ทำให้ทรัพยากรแนวปะการัง และสภาพแวดล้อมโดยรวมของทะเลภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ได้เกิดความเสียหายขึ้น

และเมื่อได้ทำการการสอบถามจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนอุทยานแห่งชาติแล้ว เจ้าหน้าที่ได้แจ้งให้ทราบว่าผู้กระทำความผิดในประเภทของผู้ประกอบการประมงโดยส่วนใหญ่แล้วนั้น จะเป็นผู้ที่กระทำความผิดในลักษณะที่ลักลอบเข้ามาจับสัตว์น้ำภายในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยใช้เรือประมงขนาดใหญ่ที่มีเครื่องมือในการทำประมงที่ทันสมัย และก็มักจะเข้ามาทำการประมงในเวลากลางคืนเมื่อเจ้าหน้าที่เผลอ ดังนั้นก็จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะจับกุมได้ แต่เมื่อได้ทำการสอบถามจากกลุ่มของชาวประมงพื้นบ้านแล้วกลับจะพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว กลุ่มของผู้ประกอบการอาชีพประมงในแบบอุตสาหกรรมนั้นมักจะเป็นกลุ่มของผู้ที่มีอิทธิพลภายในท้องถิ่น ที่ได้เข้ามาทำการประมงในบริเวณแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดด้วยเครื่องมือและวิธีการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นก็จึงทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะจับกุม ดังนั้นก็จึงทำให้ปัญหาการบุกรุก

เข้าไปทำการประมงภายในเขตอุทยานแห่งชาตินั้นยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ซึ่งการกระทำดังกล่าว
นั้นก็จึงได้ส่งผลทำให้ทรัพยากรแนวปะการังและสิ่งมีชีวิตประเภทต่างๆ เกิดความเสื่อมโทรมลงไป
นั่นเอง

2. ปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

ในปัจจุบันเมื่อนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ที่ได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว
พักผ่อนยังแหล่งท่องเที่ยวแห่งต่างๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด
ดังนั้นก็จึงทำให้สภาพโดยทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น เกิดความเสื่อมโทรมลงอย่างเห็น
ได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชายหาด ภูเขา
หรือป่าชายเลน ล้วนแต่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
ซึ่งได้ส่งผลทำให้แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติเหล่านั้น ได้เกิดความเสื่อมโทรมลงไปจากสภาพ
ที่เคยเป็นอยู่ตามธรรมชาติ จนกระทั่งทำให้ส่วนอุทยานแห่งชาติต้องประกาศปิดอุทยานแห่งชาติ
เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เหล่านั้น
ได้มีโอกาสในการพักเพื่อให้ฟื้นตัวขึ้นจากความเสื่อมโทรม ที่ได้เกิดขึ้นมาจากผลกระทบของ
กิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวปะการังก็เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติประเภทหนึ่ง ที่ได้รับผลกระทบ
จากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการ
ท่องเที่ยว จนกระทั่งได้เกิดความเสื่อมโทรมลงไปจากที่เคยเป็นอยู่แต่เดิมตามธรรมชาติ ซึ่งผล
กระทบจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อสภาพความเป็นอยู่
ของทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น โดยส่วน
ใหญ่แล้วก็มีก็จะเกิดขึ้นมาจากปัญหาในการใช้ประโยชน์ทางด้านการท่องเที่ยว จากทรัพยากรแนว
ปะการังโดยไม่ได้มีการควบคุมที่ดีพอ ดังนั้นจึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวหลายๆ ประเภทได้
ก่อให้เกิดความเสียหายหรือผลกระทบขึ้นต่อแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการประกอบกิจกรรมการ
ดำน้ำเพื่อชมความงามของแนวปะการัง การเหยียบย่ำไปบนแนวปะการังของกลุ่มนักท่องเที่ยว
หรือการทิ้งสมอเรือท่องเที่ยวไปบนแนวปะการัง การเล่นกีฬาทางน้ำใกล้กับบริเวณแนวปะการัง
ตลอดจนการซื้อขาย และจำหน่ายของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือสัตว์ที่อาศัยอยู่ในแนว
ปะการังของกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว เหล่านี้เป็นต้น ที่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบ
ขึ้นกับสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของทรัพยากรแนวปะการัง จนกระทั่งทำให้ทรัพยากร

แนวปะการังที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ได้รับความเสียหายและเกิดความเสื่อมโทรมลงไป

จากการสังเกตของผู้เขียนพบว่า ได้มีการประกอบกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยวในประเภทที่อาจจะสร้างผลกระทบต่อแนวปะการังอยู่ในบริเวณใกล้เคียง กับแนวปะการังภายในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่ว่าจะเป็นการทิ้งสมอเรือท่องเที่ยวลงไปบนแนวปะการัง หรือการดำน้ำในบริเวณเกาะกูด เกาะทะลุ หรือจะเป็นการซื้อ และจำหน่ายของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการังอยู่ทั่วไปภายในเขตอุทยานแห่งชาติ แม้กระทั่งในบริเวณท่าเทียบเรือเกาะเสม็ดใกล้ๆ กับที่ทำการของอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนั้นย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของแนวปะการังเป็นอย่างมาก และเมื่อได้ทำการสอบถามความคิดเห็นจากตัวอย่างประชากรในกลุ่มของนักท่องเที่ยวแล้วจะพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในบางประเภทนั้น อาจจะมีผลเป็นการทำลายหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรแนวปะการัง โดยมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวจำนวน 37 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 74 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่มีความเห็นว่าการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อแนวปะการัง ส่วนกลุ่มของประชากรตัวอย่างจำนวน 13 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 26 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่ปฏิเสธว่าการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั้น ไม่ได้มีส่วนในการสร้างผลกระทบต่อปะการังขึ้นหรืออาจจะมีผลที่เป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการังแต่อย่างใด (ตารางที่ 11)

เช่นเดียวกับความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในกลุ่มของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ ที่มีความเห็นว่าการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในบางประเภทนั้น อาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของทรัพยากรแนวปะการัง หรืออาจจะทำให้ทรัพยากรแนวปะการังได้รับความเสียหายได้ โดยมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวจำนวน 19 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 61.29 ที่มีความเห็นดังกล่าว และจะมีกลุ่มประชากรตัวอย่างเพียง 12 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 38.7 ที่เห็นว่าการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของแนวปะการัง แต่ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรแนวปะการังนั้นน่าจะเกิดขึ้นจากสาเหตุประการอื่นๆ อาทิเช่น ปัญหามลพิษ มากกว่า (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวบางประเภท อาจจะมีผลกระทบ
ต่อแหล่งทรัพยากรแนวปะการังได้

กิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภท อาจจะมีผลกระทบต่อทรัพยากร แนวปะการังได้	ประชากร					
	นักท่องเที่ยว		ผู้ประกอบการ		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เห็นด้วย	37	74.00	19	61.29	56	69.13
ไม่เห็นด้วย	13	26.00	12	38.70	25	30.86
รวม	50	100.00	31	100.00	81	100.00

ซึ่งประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว และกลุ่มของผู้ประกอบการใน
ด้านการท่องเที่ยว ที่เชื่อว่าการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในบางประเภทอาจก่อให้เกิด
ผลกระทบขึ้นต่อทรัพยากรแนวปะการังนั้น ถึงแม้แต่มีความคิดเห็นที่ตรงกันว่ากิจกรรมการ
ท่องเที่ยวในประเภทของการดำน้ำหรือการเล่นกีฬาทางน้ำในบริเวณแนวปะการัง เป็นการประกอบ
กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อแนวปะการังมากที่สุด โดยประชากรตัวอย่าง
ในกลุ่มของนักท่องเที่ยวจำนวน 19 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.35 ของจำนวนประชากรทั้งหมด
(ตารางที่ 12) ที่มีความคิดเห็นดังกล่าว เช่นเดียวกับกับประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบ
การในด้านการท่องเที่ยวจำนวน 8 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 42.10 ของจำนวนประชากรทั้งหมด
(ตารางที่ 12) ที่มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรแนวปะการัง

ประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรแนวปะการัง	ประชากร					
	นักท่องเที่ยว		ผู้ประกอบการ		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
1.การดำน้ำหรือเล่นกีฬาทางน้ำ ในบริเวณแนวปะการัง	19	51.35	8	42.10	27	48.21
2.การซื้อขายและจำหน่ายของที่ระลึก ที่ทำมาจากปะการังหรือทำจาก สัตว์ที่อาศัยอยู่ในแนวปะการัง	9	24.32	4	21.05	13	23.21
3.การทิ้งสมอเรือลงในแนวปะการัง	5	13.51	5	26.31	10	17.85
4.การเก็บหรือหักปะการัง	4	10.81	-	00.00	4	7.14
5.การปล่อยทิ้งของเสียจากสถานที่พัก ตากอากาศลงสู่ทะเล	-	00.00	2	10.25	2	3.57
6.สาเหตุอื่นๆ	-	00.00	-	00.00	-	00.00
รวม	37	100.00	19	100.00	56	100.00

และจากการสอบถามจากประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว จะพบว่า มีประชากรตัวอย่างในบางส่วนของเคอร์เซอร์ ในลักษณะที่อาจจะเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อทรัพยากรแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือการเก็บหาปะการังเพื่อไปเป็นของที่ระลึก เป็นต้น เช่นเดียวกันกับประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวที่ได้เคอร์เซอร์ ในลักษณะที่อาจจะมีผลเป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการังได้เช่นเดียวกัน โดยมีผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวบางคนที่ได้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ทำมาจากปะการังหรือทำมาจากสัตว์ที่อาศัยอยู่ในแนวปะการัง หรือการทิ้งสมอเรือไปบนแนวปะการัง ตลอดจนการปล่อยทิ้งของเสียและสิ่งปฏิกูลลงไปในทะเลจนอาจจะมีผลทำให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อแนวปะการังได้

ซึ่งการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเภทต่างๆ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ได้ส่งผลโดยตรงที่ทำให้ทรัพยากรแนวปะการังได้เกิดความเสื่อมโทรมลงไปจากที่เคยเป็นอยู่แต่เดิมตามธรรมชาติอย่างมาก

3. ปัญหาการปล่อยทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่บริเวณแนวปะการัง

แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติแห่งต่างๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ได้มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่ได้เดินทางเข้ามาเพื่อประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ซึ่งในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวจำนวนมากเหล่านั้น ล้วนแต่ได้ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอุทยานแห่งชาติติดตามมา ซึ่งปัญหาในเรื่องของขยะและสิ่งปฏิกูลนั้นก็นับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดปัญหาหนึ่ง ที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายและเกิดปัญหาเสื่อมโทรมลงไปของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

แนวปะการังนั้นก็เป็แหล่งทรัพยากรธรรมชาติประเภทหนึ่ง ที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากปัญหาในเรื่องของการปล่อยทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่บริเวณแนวปะการัง หรือลงไปทะเล ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าแนวปะการังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถจะรองรับกับความเปลี่ยนแปลงได้น้อย ดังนั้นจึงเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายเมื่อได้รับสิ่งปฏิกูลหรือสารที่เป็นพิษ ซึ่งจากการสังเกตของผู้เขียนพบว่าในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณหาดแม่รำพึงหรือเกาะเสม็ดก็ตาม ล้วนแต่ต้องประสบกับปัญหาในเรื่องของขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังที่จะเห็นได้จากสภาพของขยะมูลฝอยที่ตกอยู่เกลื่อนกลาดตลอดแนวชายหาด โดยเฉพาะในบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก โดยไม่ได้มีการควบคุมหรือการกำจัดขยะเหล่านั้นอย่างดีเพียงพอหรือจะเป็นปัญหาในเรื่องของการปล่อยทิ้งน้ำเสียและสารอาหารลงสู่ทะเลโดยตรง ซึ่งการกระทำเหล่านั้นล้วนแต่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแนวปะการังหรือสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในทะเล อย่างที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้

ปัญหาเรื่องการปล่อยทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลลงสู่ทะเลโดยตรงนั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องน้ำเน่าเสีย การเกิดขึ้นของสาหร่ายจากธาตุอาหาร ที่ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของแนวปะการัง และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆ จนกระทั่งได้ทำให้

สัตว์น้ำและทรัพยากรแนวปะการังเกิดความเสียหายและเสื่อมโทรมลงไป จากสภาพที่เคยเป็นอยู่ตามธรรมชาติ

4. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่งทะเล

จากการสังเกตถึงสภาพของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น จะพบว่าได้มีการบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชายฝั่งทะเลอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวพักผ่อน ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณหาดแม่รำพึงหรือชายหาดแห่งต่างๆ ของเกาะเสม็ดนั้น จะพบว่าได้มีการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่งทะเลโดยการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างประเภทต่างๆ รุกเข้าไปในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล ไม่ว่าจะเป็นการปลูกสร้างสถานที่พักผ่อนอากาศ ร้านอาหาร หรือทำเทียบเรือของเอกชน เหล่านี้เป็นต้น และเมื่อได้มีการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างเหล่านั้นรุกร้างลงไปในพื้นที่ชายฝั่งทะเลแล้ว ก็ย่อมที่จะส่งผลทำให้สภาพแวดล้อมในบริเวณชายฝั่งทะเลเปลี่ยนแปลงไป หรือเกิดปัญหาจากตะกอนที่ตกลงไปสู่ทะเลจนกระทั่งทำให้แหล่งทรัพยากรแนวปะการังในบริเวณนั้นได้รับความเสียหาย และถึงแม้ว่าทางอุทยานแห่งชาติจะพยายามควบคุมและกวดขัน เพื่อไม่ให้มีบุคคลผู้ใดที่บุกรุกเข้าไปในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลก็ตาม แต่ก็ยังมีผู้ที่ยังฝ่าฝืนอยู่เป็นจำนวนมาก

(3.2) ปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย

นอกจากที่ได้ประสบกับปัญหาในเรื่องการถูกทำลายลงไป ของทรัพยากรแนวปะการังที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุในประการต่างๆแล้ว ปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายนั้น ก็นับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่ได้ทำให้กระบวนการในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง ที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากกรณีที่มีบุคคลผู้กระทำการ โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการลักลอบเข้าทำการประมงภายในเขตอุทยานแห่งชาติ การปล่อยทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลลงไปสู่แหล่งทรัพยากรแนวปะการังในทะเล หรือการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่งทะเล ต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ส่วนแต่เป็นการกระทำความผิด ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ทั้งสิ้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ได้ทำให้มีการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมาย โดยการกระทำความผิดต่างๆ เหล่านี้น่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจากการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควรนั่นเอง

จากการสังเกตของผู้เขียนพบว่าในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น จะพบว่ามีกรกระทำที่ละเมิดต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พศ. 2504 ที่ได้ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยทิ้งของเสียและน้ำทิ้งลงไปสู่แหล่งธรรมชาติ หรือการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างประเภทร้านอาหาร ท่าเทียบเรือ หรือสถานที่พักตากอากาศบนบกพื้นที่ชายฝั่งทะเล หรือการทิ้งขยะมูลฝอยในบริเวณชายหาด ตลอดจนการจำหน่ายของที่ระลึกและซากสัตว์ที่ทำมาจากปะการังหรือสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการัง เป็นต้น ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปสามารถที่จะพบเห็นการกระทำผิดๆ เหล่านี้ได้ตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติบริเวณท่าเทียบเรือข้ามฝากไปเกาะเสม็ด หรือแม้แต่ในบริเวณตลาดใกล้ๆ กับที่ทำการของอุทยานแห่งชาติ ดังนั้นจึงทำให้ยังไม่สามารถที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่แล้วเพื่อการดำเนินงานในด้านการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไป

ซึ่งเมื่อได้ทำการสอบถามจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง ในกลุ่มของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว และกลุ่มของชาวประมง จะพบว่าประชากรตัวอย่างในกลุ่มเหล่านั้น ล้วนแต่เคยกระทำการบางอย่างที่อาจจะมีผลเป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการังซึ่งฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พศ. 2504 อาทิเช่น การเก็บทำลายปะการัง การประมงในบริเวณแนวปะการัง หรือการประมงปะการัง หรือการซื้อและจำหน่ายของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการัง เป็นต้นแทบทั้งสิ้น

และจากการสอบถามกลุ่มประชากรที่เคยลักลอบทำการเก็บปะการังไปขายนั้น จะพบว่าประชากรโดยส่วนใหญ่จะทราบว่าปะการังเป็นสัตว์คุ้มครองตามกฎหมาย หากทำอันตรายหรือเก็บเอาไปขายก็ย่อมจะมีความผิด เนื่องจากทางเจ้าหน้าที่ของส่วนอุทยานแห่งชาติได้แจ้งให้ทราบแล้ว แต่สาเหตุที่ยังต้องฝ่าฝืนก็เพราะว่าเมื่อได้กระทำความผิดแล้วเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ดำเนินการเพื่อจับกุมแต่อย่างใด อีกทั้งการจำหน่ายซากปะการังหรือซากของสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการังก็ยังมีรายได้ที่คิดว่าการทำประมงสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ โดยมีตัวอย่างประชากรจำนวนเพียง 1 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ที่ไม่ทราบว่าทำการทำลายทรัพยากรแนวปะการังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย (ตารางที่ 13)

ส่วนประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยง ที่เคยกระทำการอย่างผิดกฎหมาย อาทิเช่น การเก็บหรือหักปะการัง หรือการซื้อของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการัง โดยส่วนใหญ่แล้วจะทราบว่ากระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเนื่องจากมีป้ายของทางอุทยานแห่งชาติแจ้งให้ทราบ แต่สาเหตุที่ยังฝ่าฝืนบทกฎหมายก็เพราะว่าเห็นนักท่องเที่ยวผู้อื่นก็กระทำเช่นเดียวกัน และเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้มีการจับกุมแต่อย่างใด เช่นเดียวกันกับเมื่อได้ทำการสอบถามจากตัวอย่างประชากร ในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวที่เคยกระทำการบางประการอย่างผิดกฎหมาย และส่งผลทำให้เกิดความเสียหายขึ้นกับทรัพยากรแนวปะการัง อาทิเช่น การจำหน่ายของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือซากของสัตว์ที่อาศัยในบริเวณแนวปะการัง หรือการทิ้งสมอเรือท่องเที่ยวลงไปในแนวปะการัง แล้วจะพบว่ากลุ่มประชากรตัวอย่างเหล่านั้น โดยส่วนใหญ่แล้วทราบว่ากระทำเช่นนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่สาเหตุที่ได้กระทำลงไปเพราะกิจการเหล่านั้นมีรายได้ดี และเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติก็ไม่ได้ดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด โดยจะมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยงและกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวจำนวนไม่มากนัก ที่เคยได้กระทำการในลักษณะที่เป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง โดยที่ไม่ทราบว่ามีความผิดตามกฎหมาย (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 การรู้ถึงความผิดตามกฎหมายของผู้ที่เคยทำลายทรัพยากรแนวปะการัง
อย่างผิดกฎหมาย

การรู้ถึงความผิดตามกฎหมาย ของผู้ที่เคยทำลายทรัพยากร แนวปะการังอย่างผิดกฎหมาย	ประชากร							
	นักท่องเที่ยง		ผู้ประกอบการ		ชาวประมง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
รู้	7	77.77	7	70.00	4	80.00	18	75.00
ไม่รู้	2	22.22	3	30.00	1	20.00	6	25.00
รวม	9	100.00	10	100.00	5	100.00	24	100.00

และจากการสอบถามความคิดเห็นของตัวอย่างประชากรทั้งหมด ในกลุ่มของ
 นักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว และกลุ่มชาวประมง ถึงสาเหตุที่ทำให้ยัง
 มีผู้ที่กระทำการในลักษณะที่เป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการังโดยผิดกฎหมายอยู่อีก ทั้งๆ ที่
 ทราบว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความคิดตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้น จะพบว่าประชากร
 ตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า สาเหตุสำคัญที่ได้ทำให้นักท่องเที่ยวยังคงกระทำ
 การโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ด้วยการทำลายทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ภายในเขต
 อุทยานแห่งชาติอยู่นั้น ก็มีสาเหตุเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ได้ดำเนินการเพื่อจับกุมผู้ที่
 กระทำความผิดอย่างจริงจัง ดังนั้นจึงทำให้มีนักท่องเที่ยวที่ยังคงกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ
 ของกฎหมาย อาทิเช่น การซื้อหาสินค้าที่ทำมาจากปะการัง หรือการเก็บปะการังไปเป็นของ
 ที่ระลึกต่อไป โดยมีนักท่องเที่ยวจำนวน 29 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.61 ของจำนวนประชากร
 ทั้งหมดที่ได้เลือกคำตอบในข้อนี้ ส่วนสาเหตุที่นักท่องเที่ยวยังคงกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ
 ของกฎหมายเนื่องมาจากโทษตามกฎหมายยังไม่รุนแรงเพียงพอ นั้น จะมีนักท่องเที่ยวที่เลือก
 คำตอบในข้อนี้มากเป็นอันดับที่สอง และมีความคิดเห็นว่าการฝ่าฝืนบทบัญญัติของนักท่องเที่ยว
 โดยการทำลายทรัพยากรแนวปะการังนั้น มีสาเหตุเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกในการ
 อนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการัง และนักท่องเที่ยวยังไม่รู้กฎหมายดีเพียงพอในจำนวนที่มาก
 รองลงมาตามลำดับ (ตารางที่ 14)

ซึ่งตรงกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของประชากรตัวอย่าง ในกลุ่มของชาวประมง
 ที่มีความเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้ยังมีบุคคลผู้ที่ยังลักลอบทำการประมงโดยผิดกฎหมายอยู่ ก็เนื่อง
 มาจากว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ได้มีการจับกุมผู้ที่กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยมีประชากร
 ตัวอย่าง ที่เลือกคำตอบในข้อนี้จำนวน 21 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.76 ของจำนวนประชากร
 ทั้งหมด และมีประชากรในกลุ่มชาวประมงจำนวนเพียงร้อยละ 29.41 และจำนวนร้อยละ 8.82
 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่มีความเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้ชาวประมงยังลักลอบทำการประมง
 โดยผิดกฎหมาย ก็เนื่องมาจากชาวประมงยังไม่รู้กฎหมายดีเพียงพอและโทษตามกฎหมายยังไม่
 มีความรุนแรงมากเพียงพอที่จะยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมาย ในจำนวนที่น้อย
 ลงไปตามลำดับ แต่ไม่มีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของชาวประมงที่มีความเห็นว่าสาเหตุที่
 ทำให้ยังคงมีผู้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมาย โดยการทำลายทรัพยากรแนวปะการังก็เพราะว่า
 ผู้กระทำความผิดยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการัง (ตารางที่ 14)

ส่วนประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่าสาเหตุที่ผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวบางคน ที่ยังคงฝ่าฝืนและกระทำการโดยผิดกฎหมายด้วยการทำลายทรัพยากรแนวปะการังโดยเจตนา ไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการัง หรือการทิ้งสมอเรือลงไปในแนวปะการัง หรือการเก็บหาปะการัง เหล่านี้เป็นต้น ก็เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่ากลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวเหล่านี้ ยังคงขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรแนวปะการังมากเป็นอันดับหนึ่งจำนวน 24 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว ที่มีความคิดเห็นว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ได้ดำเนินการเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังนั้น ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ได้ทำให้ยังมีผู้ประกอบการท่องเที่ยว ยังคงฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายมากเป็นอันดับสองรองลงมา และมีความคิดเห็นว่าโทษตามกฎหมายยังไม่มีความรุนแรงเพียงพอที่จะยับยั้งผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดขึ้นมา และสาเหตุจากการที่ผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวยังไม่รู้กฎหมายดีเพียงพอจึงกระทำความผิดตามกฎหมายลงไปในั้น เป็นคำตอบที่ประชากรตัวอย่างในกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวเลือกตอบในจำนวนที่น้อยลงไปตามลำดับ (ตารางที่ 14)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 สาเหตุที่ทำให้ยังมีกรณีฝ่าฝืนกฎหมายโดยการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

สาเหตุที่ทำให้ยังมีกรณีฝ่าฝืนกฎหมาย โดยการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง	ประชากร									
	นักท่องเที่ยว		ผู้ประกอบการ		ชาวประมง		รวม		คน	ร้อยละ
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ		
1. เจ้าหน้าที่ของรัฐยังได้ดำเนินการเพื่อ จับกุมผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง	29	44.61	19	31.66	21	61.76	69	43.39		
2. ไทยตามกฎหมายยังไม่มีกฎหมายรุนแรง เพียงพอ	21	32.30	13	21.66	3	8.82	37	23.27		
3. การที่ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการ อนุรักษ์ปะการัง	12	18.46	24	40.00	-	00.00	36	22.64		
4. การที่ประชาชนยังไม่รู้กฎหมายดี เพียงพอ	3	4.61	4	6.66	10	29.41	17	10.69		
5. สาเหตุประการอื่นๆ	-	00.00	-	00.00	-	00.00	0	00.00		
รวม	65	100.00	60	100.00	34	100.00	159	100.00		

ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างดังกล่าวแล้วนั้น พอที่จะสรุปได้ว่ากลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการัง โดยส่วนใหญ่แล้วจะทราบว่าการกระทำของตนในบางประการเป็นการกระทำที่ผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย แต่สาเหตุที่ได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ก็เนื่องมาจากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รักษาการตามกฎหมายคือ เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาตินั้น ยังไม่ได้ดำเนินการเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังแต่อย่างใด คงมีแต่เพียงการแจ้งให้ทราบว่าการกระทำนั้นๆ เป็นความผิดตามกฎหมายเท่านั้น และเมื่อได้ทำการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของส่วนอุทยานแห่งชาติที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่นั้น จะพบว่าเจ้าหน้าที่เองก็ได้ทำการจับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พศ. 2504 อยู่บ้าง โดยได้ดำเนินการเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ อาทิเช่น การบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติ การทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ภายในเขตอุทยานแห่งชาติโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ดำเนินการเพื่อการเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการังโดยตรงแต่อย่างใด

ส่วนการกระทำความผิดในเรื่องของการลักลอบทำการประมง ภายในเขตอุทยานแห่งชาตินั้น เจ้าหน้าที่ของส่วนอุทยานแห่งชาติแจ้งให้ทราบว่า ยังเป็นปัญหาอยู่ว่าโดยแท้จริงแล้วเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดกันแน่ ระหว่างส่วนอุทยานแห่งชาติหรือเจ้าหน้าที่ของกรมประมง ทั้งนี้ก็สืบเนื่องมาจากปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมาย ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พศ. 2504 ที่ยังไม่ครอบคลุมถึงพื้นที่น่านน้ำในทะเลด้วย¹³ ดังนั้นเมื่อมีผู้ที่ลักลอบทำการประมงภายในบริเวณกองหินในทะเล หรือบริเวณแนวปะการังในทะเลภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ก็ยังเป็นปัญหาอยู่ว่าจะอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ดังนั้นจึงทำให้เกิดเป็นปัญหาขึ้นมา จนกระทั่งเกิดเป็นช่องว่างที่ทำให้มีผู้ที่ลักลอบทำการประมงภายในอุทยานแห่งชาติอยู่เสมอๆ ส่วนปัญหาในเรื่องของการกระทำความผิดในลักษณะอื่นๆ นั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ก็พยายามที่จะกวาดจับกุมอยู่ตลอดเวลา แต่ยังคงติดอยู่กับปัญหาในเรื่องความไม่พร้อมของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเองที่ยังมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้แล้วเมื่อเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติได้ดำเนินการเพื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดดังกล่าวมาดำเนินคดีแล้ว เมื่อผู้กระทำความผิด

¹³ คำจำกัดความของคำว่า "ที่ดิน" ภายในเขตอุทยานแห่งชาติตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พศ. 2504.

ได้ถูกฟ้องร้องต่อศาล ศาลก็มักจะลงโทษผู้กระทำความผิดในสถานเบา เช่น การลงโทษปรับ ดังนั้นก็จึงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่ได้รับ และกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีกอยู่ตลอดเวลา¹⁴

ดังนั้นก็จึงทำให้ยังมีบุคคลผู้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ดังกล่าวอยู่เสมอ จนกระทั่งได้ส่งผลทำให้ทรัพยากรแนวปะการังและทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่นๆ ที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ได้เกิดความเสื่อมโทรมลงไปดังเช่นในปัจจุบัน ซึ่งสภาพปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว นั้น นับได้ว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ และเป็นอุปสรรคที่ทำให้กระบวนการในการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ไม่สามารถที่จะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดสมดังกับเจตนารมณ์ของกฎหมายนั่นเอง

(4) แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องการถูกทำลายลงไปของแนวปะการัง หรือปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายนั้น สามารถที่จะแบ่งวิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้ตามประเภท และบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหขององค์กรภาครัฐและแนวทางการแก้ไขปัญหขององค์กรประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไปนี้คือ

(4.1) แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยองค์กรภาครัฐ

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด โดยองค์กรภาครัฐนั้น สามารถที่จะสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ได้ดังต่อไปนี้คือ

¹⁴ เรียบเรียงจากคำให้สัมภาษณ์ของนายจรงค์ เรืองสูง หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540.

1. องค์การภาครัฐจะต้องเข้มงวดกวดขัน เพื่อไม่ให้มีการทำลายแหล่งทรัพยากร แนวปะการังไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยหน่วยงานในภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องคือ ส่วนอุทยานแห่งชาติ จะต้องเข้มงวดกวดขันไม่ให้มีการกระทำใดๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของทรัพยากรแนวปะการัง ที่อยู่ภายในเขตของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยทิ้งของเสียหรือสิ่งปฏิกูลลงไปสู่ทะเล หรือการทิ้งสมอเรือท่องเที่ยวลงบนแนวปะการัง หรือการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวและเล่นกีฬาทางน้ำบางประเภทที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อแนวปะการังได้ โดยทางอุทยานแห่งชาติจะต้องกำหนดเขตพื้นที่ และประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการท่องเที่ยวดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อแนวปะการัง พร้อมทั้งเร่งเผยแพร่ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวและชาวประมงถึงวิธีการในการประกอบกิจกรรมทางเรือท่องเที่ยวหรือการประมง ที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของทรัพยากรแนวปะการัง

2. จะต้องเร่งจับกุมผู้กระทำความผิด หรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมายอย่างเฉียบขาด ดังที่ได้นำเสนอไว้ในส่วนของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นว่าสาเหตุที่สำคัญในประการหนึ่งที่ได้ทำให้กระบวนการในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควรนั้น เป็นผลมาจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ได้ดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง ดังนั้นจึงทำให้มีบุคคลผู้ที่กระทำการ โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายอยู่เสมอๆ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น รัฐจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อการจับกุมผู้กระทำความผิดนำมาลงโทษตามกฎหมายอย่างเฉียบขาดต่อไป

ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในกลุ่มของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีความเห็นตรงกันว่ารัฐควรที่จะเร่งดำเนินการเพื่อนำเอาตัวผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งได้ทำลายทรัพยากรแนวปะการัง โดยเจตนามาลงโทษตามกฎหมายต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษจำคุกหรือโทษปรับก็ตาม (ตารางที่ 15) ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้จำนวนของผู้กระทำความผิดได้ลดน้อยลงไป และก็จะได้ส่งผลทำให้ทรัพยากรแนวปะการัง ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ส่วนประชากรตัวอย่างในกลุ่มของชาวประมงนั้นก็เห็นด้วย ที่จะลงโทษผู้กระทำ ความผิดตามกฎหมาย แต่มีความเห็นเพิ่มเติมว่ารัฐควรที่จะลงโทษตามกฎหมายต่อผู้ที่ทำการ ประมงในลักษณะของการประกอบการประมงเป็นอุตสาหกรรม ที่ได้ใช้เครื่องมือหรือวิธีการ ทำประมงที่ผิดกฎหมายมากกว่าที่มุ่งจะลงโทษชาวประมงในทุกๆ ประเภท (ตารางที่ 15) โดย กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่แล้วจะมีความเห็นว่า รัฐควรที่จะยกเว้นให้ชาวประมงแบบพื้นบ้าน เพื่อการเลี้ยงชีพที่มีถิ่นที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด สามารถที่จะ ทำการประมงภายในเขตอุทยานแห่งชาติต่อไปได้ ซึ่งหากจะลงโทษตามกฎหมายก็ควรจะลง โทษเฉพาะเมื่อกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านดังกล่าว ได้ทำการประมงโดยผิดกฎหมายอย่างร้ายแรง เช่น การประมงปะการัง หรือการใช้ระเบิดในการจับสัตว์น้ำ เป็นต้น และเมื่อได้ทำการสอบถาม ความคิดเห็นของกลุ่มชาวประมงเหล่านั้นต่อไปว่า ถ้าหากทางอุทยานแห่งชาติจะจำกัดการทำ ประมงโดยการกำหนดเขตที่อนุญาตให้ทำการประมงและวิธีการทำการประมงบางประเภท เพื่อ ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรแนวปะการังแล้ว กลุ่มชาวประมงเหล่านั้นก็พร้อมที่จะ ปฏิบัติตาม ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นว่าทางอุทยานแห่งชาติควรที่จะกวดขันจับกุมผู้ที่กระทำ ความผิดตามกฎหมายที่ลักลอบทำการประมง โดยเฉพาะในรายที่ทำการประมงในลักษณะที่เป็น อุตสาหกรรมการประมง และอนุญาตให้ผู้ทำการประมงแบบพื้นบ้านเพื่อการเลี้ยงชีพและ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติสามารถที่จะทำการประมงเพื่อการเลี้ยงชีพได้ และทางอุทยาน แห่งชาติอาจจะจำกัดเขตพื้นที่ๆ อนุญาตให้ทำการประมง และกำหนดเครื่องมือหรือวิธีการทำ การประมง เฉพาะประเภทที่จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติ ของแนวปะการังแล้ว ก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดนั่นเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 วิธีดำเนินการที่ควรจะนำมาใช้กับผู้ที่ทำลายทรัพยากรแนวปะการังโดยเจตนา

วิธีดำเนินการต่อบุคคล ผู้ที่ได้ทำลายทรัพยากร แนวปะการังโดยเจตนา	ประชากร							
	นักท่องเที่ยว		ผู้ประกอบการ		ชาวประมง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
1. ลงโทษจำคุกหรือ ปรับตามกฎหมาย	38	76.00	28	90.32	23	82.14	89	81.65
2. ตักเตือนเพื่อไม่ให้กระทำอีก	9	18.00	-	00.00	-	00.00	9	8.25
3. ห้ามไม่ให้เดินทางมายัง สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นอีก	3	6.00	-	00.00	-	00.00	3	2.75
4. ห้ามไม่ให้ประกอบกิจการ ในด้านการท่องเที่ยวอีก	-	00.00	3	9.76	-	00.00	3	2.75
5. ห้ามไม่ให้ประกอบอาชีพ เกี่ยวกับการประมงอีก	-	00.00	-	00.00	5	17.85	5	4.58
6. วิธีอื่น ๆ	-	00.00	-	00.00	-	00.00	-	00.00
รวม	50	100.00	31	100.00	28	100.00	109	100.00

3. การประสานความร่วมมือกัน ในระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ ซึ่งปัญหาในเรื่องของการขาดการประสานงานระหว่างกันของหน่วยงานภาครัฐนั้น นับได้ว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประการหนึ่ง ที่เป็นอุปสรรคทำให้กระบวนการในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่สามารถที่จะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและหน่วยงานภาครัฐจะต้องเร่งรีบแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้速ด่วนไป โดยการแสวงหาแนวทางที่จะทำให้หน่วยงานของภาครัฐต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังได้ประสานความร่วมมือในระหว่างกัน เพื่อการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นส่วนอุทยานแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่โดยตรงในการจัดการและการพิทักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ที่อยู่ภายในเขตการคุ้มครองของอุทยานแห่งชาติ จึงต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น

กรมประมง กรมเจ้าท่า และองค์กรฝ่ายปกครองในท้องถิ่น ดำเนินการร่วมกันในรูปแบบของ คณะกรรมการร่วมที่ทำหน้าที่ในด้านการจัดการ และการพิทักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป

4. การเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการและการ พิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง โดยส่วนอุทยานแห่งชาติสามารถที่จะดำเนินการได้โดยการเปิด โอกาสให้กับประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับทางอุทยานแห่งชาติ ในการจัดการและการพิทักษ์ ทรัพยากรแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือกันในการเสริมสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรแนวปะการังโดยนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว หรือการเปิด โอกาสให้กับประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมกับอุทยานแห่งชาติ ในการสอดส่องดูแลเพื่อ ไม่ให้มีการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง หรือการร่วมมือกันในการประกอบกิจกรรมเพื่อ การอนุรักษ์แนวปะการัง อาทิเช่น การเก็บขยะในทะเล เหล่านี้เป็นต้น ก็จะเป็นการช่วยส่งเสริม ให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญ ในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังร่วม กันกับอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้แหล่งทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ภายในเขตอุทยาน แห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดและที่อื่นๆ ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5. การนำเอาแนวทางการจัดการแบบใหม่เข้ามาใช้ ในการจัดการและการพิทักษ์ ทรัพยากรแนวปะการัง โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องร่วมมือกันในการนำเอาแนวทางการจัดการ แบบใหม่ๆ มาใช้ ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism) มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอุทยาน แห่งชาติ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่เป็นการทำลายแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้น หรือการนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ได้ บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาปรับใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษผู้กระทำความผิดตาม กฎหมาย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เป็นต้น

ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของ ประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว ต่างก็มีความเห็นตรงกันว่าภาครัฐควรที่จะสนับสนุน และเร่งส่งเสริมให้มีการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายใน แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เพื่อที่จะเป็นการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังตาม ธรรมชาติเอาไว้ โดยมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวจำนวน 48 คน หรือคิดเป็น

ร้อยละ 96 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่เห็นด้วยกับการนำเอาแนวทางในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาใช้ โดยมีประชากรตัวอย่างเพียง 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่มีความเห็นว่าในปัจจุบันยังไม่พร้อมที่จะนำเอาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวมาใช้ (ตารางที่ 16) ส่วนประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวจำนวน 30 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.77 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เห็นสมควรให้มีการนำเอารูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาใช้ โดยมีประชากรตัวอย่างเพียง 1 คน ที่ไม่แน่ใจว่าการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังกล่าว จะแก้ไขปัญหาคาการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการังได้อย่างแท้จริง (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 การนำเอาวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง

ความคิดเห็นต่อการนำเอาวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง	ประชากร					
	นักท่องเที่ยว		ผู้ประกอบการ		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เห็นด้วย	48	96.00	30	96.77	78	96.29
ไม่เห็นด้วย	2	4.00	1	3.22	3	3.70
รวม	50	100.00	31	100.00	81	100.00

ส่วนการนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามที่ได้บัญญัติเอาไว้ ในประมวลกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะเป็นการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างตามมาตรา 50 ซึ่งใช้บังคับกับผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวหรือชาวประมง ผู้ที่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายโดยการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง เนื่องมาจากการประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยวหรือการประมง และถ้าหากผู้กระทำความผิดยังคงประกอบอาชีพดังกล่าวต่อไป ก็อาจจะกระทำความผิดขึ้นอีก ดังนั้นศาลก็จะมีคำสั่งห้ามไม่ให้ผู้กระทำความผิดประกอบอาชีพดังกล่าว ภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือการห้ามเข้าเขตที่กำหนดตามมาตรา 44 ซึ่งใช้บังคับกับผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และชาวประมงผู้ที่ได้กระทำความผิดโดยการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง ภายในแหล่งทรัพยากรแนวปะการังแห่งใดแห่งหนึ่ง และถ้าหากผู้กระทำความผิดยังคงอยู่ในสถานที่แห่งนั้นก็จะต้องกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก ดังนั้นศาลก็จะมีคำสั่งห้ามไม่ให้ผู้กระทำ

ความคิดเดินทางเข้ามาในเขตที่ได้กำหนดไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือการให้ผู้กระทำความผิดทำทัณฑ์บนเอาไว้ว่าจะไม่กระทำความผิดโดยการทำลายทรัพย์สินแนวปะการังซ้ำขึ้นอีก ตามมาตรา 46 เป็นต้น เพื่อมาปรับใช้ควบคู่ไปกับการลงโทษตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ซึ่งเมื่อได้ทำการสอบถามความคิดเห็นจากประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวแล้ว จะพบว่านักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่แล้วเห็นด้วยที่จะนำวิธีการเพื่อความปลอดภัย ในเรื่องการห้ามไม่ให้นักท่องเที่ยวที่กระทำความผิดเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นอีก โดยมีนักท่องเที่ยวจำนวน 39 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 78 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เห็นด้วย และมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวจำนวน 41 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 82 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ก็ยังเห็นด้วยที่จะให้นักท่องเที่ยวผู้กระทำความผิด ทำสัญญาทัณฑ์บนเอาไว้ว่าจะไม่กระทำความผิดขึ้นอีก (ตารางที่ 17) และประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้นำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัย มาใช้บังคับควบคู่ไปกับการลงโทษต่อผู้กระทำความผิด โดยประชากรตัวอย่างในกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวจำนวน 16 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.61 ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีความเห็นว่าควรที่จะกำหนดห้ามไม่ให้ผู้กระทำความผิดประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นอีก ภายในระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้ และประชากรตัวอย่างจำนวน 19 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.29 ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีความเห็นว่าควรที่จะกำหนดห้ามไม่ให้ผู้กระทำความผิดเข้ามาในเขตของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้แล้วกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 21 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 67.74 ก็ยังเห็นด้วยที่จะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดได้ทำสัญญาทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำความผิดขึ้นอีก (ตารางที่ 17)

ส่วนตัวอย่างประชากรในกลุ่มของชาวประมงโดยส่วนใหญ่แล้วก็เห็นด้วยที่จะให้นำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด โดยประชากรตัวอย่างในกลุ่มของชาวประมงจำนวน 17 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.71 ของจำนวนประชากรทั้งหมด เห็นด้วยที่จะกำหนดห้ามไม่ให้ผู้กระทำความผิด ประกอบอาชีพทางการประมงภายในระยะเวลาที่กำหนด และประชากรตัวอย่างจำนวน 15 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 53.57 ของจำนวนประชากรทั้งหมด เห็นด้วยที่จะกำหนดห้ามไม่ให้ผู้กระทำความผิด เข้ามาทำการประมงภายในเขตที่ได้กำหนดในระยะเวลาหนึ่ง นอกจากนี้ตัวอย่างประชากรจำนวน 20 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.42 ของจำนวนประชากรทั้งหมด เห็นด้วยที่จะให้ผู้กระทำความผิดทำสัญญาทัณฑ์บนเอาไว้ว่า จะไม่กระทำความผิดขึ้นอีก (ตารางที่ 17)

ตอนที่ 17 การนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับ

ประชากร	ความคิดเห็น	การห้ามเข้าไปในเขตที่กำหนด		การทำสัญญาที่ฉันทน		การห้ามประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำงานที่เกี่ยวข้อง		การห้ามประกอบอาชีพเกี่ยวกับความปลอดภัย		รวม
		คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	
1. นักท่องเที่ยว	เห็นด้วย	39	78.00	41	82.00	-	00.00	-	00.00	80.00
	ไม่เห็นด้วย	11	22.00	9	18.00	-	00.00	-	00.00	20.00
	รวม	50	100.00	50	100.00	-	00.00	-	00.00	100.00
2. ผู้ประกอบการ	เห็นด้วย	19	61.29	21	67.74	16	51.61	-	00.00	60.21
	ไม่เห็นด้วย	12	38.70	10	32.25	15	48.38	-	00.00	39.78
	รวม	31	100.00	31	100.00	31	100.00	-	00.00	100.00
3. ชาวประมง	เห็นด้วย	15	53.57	20	71.42	-	00.00	17	60.71	61.90
	ไม่เห็นด้วย	13	46.42	8	28.37	-	00.00	11	39.28	38.09
	รวม	28	100.00	28	100.00	-	00.00	28	100.00	100.00

ซึ่งการนำเอาวิธีการจัดการใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาวิธีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการนำเอาวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้บังคับควบคู่ไปกับการลงโทษตามกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกนั้น นับได้ว่าเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหามีความสำคัญในประการหนึ่ง ที่ได้ช่วยส่งเสริมให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาวีธีอื่นๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ก็ยังคงจะช่วยทำให้ทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดและในสถานที่อื่นๆ ได้รับการคุ้มครองดูแลให้คงอยู่ต่อไปตามธรรมชาตินั่นเอง

(4.2) แนวทางการแก้ไขปัญหโดยประชาชน

ประชาชนสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นมา ซึ่งจะมีผลทำให้กระบวนการในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดนั้น ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสามารถที่จะสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหโดยประชาชนออกได้เป็นหัวข้อใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. การช่วยเหลือทางราชการ ในการสอดส่องดูแล เพื่อไม่ให้มีการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง โดยประชาชนสามารถให้ความช่วยเหลือหน่วยงานในภาครัฐในการสอดส่องดูแลไม่ให้มีบุคคลผู้ใดที่กระทำการ ในลักษณะที่เป็นการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการังไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งเมื่อได้ทำการสอบถามจากประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว และกลุ่มของชาวประมง โดยส่วนใหญ่แล้วจะพบว่าบุคคลเหล่านั้นล้วนแต่เคยพบเห็นการกระทำที่มีส่วนในการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการเก็บหรือหักปะการัง การทิ้งสมอเรือไปบนแนวปะการัง การทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลลงไปสู่แนวปะการัง หรือการทำการประมงโดยผิดกฎหมายในบริเวณแนวปะการัง เป็นต้น โดยประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวจำนวน 34 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 68 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เคหพบเห็นการกระทำบางอย่างของนักท่องเที่ยวที่มีส่วนในการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง (ตารางที่ 18) เช่นเดียวกันกับที่ประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวจำนวน 19 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 61.29 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เคหพบเห็นการกระทำของนักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการท่องเที่ยวรายอื่นๆ ที่มีส่วนในการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้าของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือสัตว์ที่อาศัยในบริเวณแนวปะการัง การทิ้งสมอเรือท่องเที่ยวลงไป

บนแนวปะการัง หรือการเก็บหักปะการังไปเป็นที่ระลึกของนักท่องเที่ยว เป็นต้น (ตารางที่ 18) และประชากรตัวอย่างในกลุ่มของชาวประมงจำนวน 26 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 92.85 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เคยพบเห็นการทำประมงโดยผิดกฎหมายภายในบริเวณแนวปะการัง อาทิเช่น การใช้ระเบิดหรือสารเคมีในการจับสัตว์น้ำ การใช้อวนลากในการทำประมง เป็นต้น (ตารางที่ 18)

จากประสบการณ์ของประชากรตัวอย่างเหล่านั้น ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว และชาวประมง สามารถที่จะช่วยเหลือรัฐในการสอดส่องดูแลไม่ให้มีผู้ที่กระทำการ ในลักษณะที่เป็นการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการังได้ และเมื่อได้ทำการสอบถามกลุ่มประชากรตัวอย่างเหล่านั้นต่อไปว่า เมื่อพบเห็นการกระทำที่ทำลายทรัพยากรแนวปะการังแล้วกลุ่มประชากรตัวอย่างจะดำเนินการอย่างไรต่อไป จะพบว่าประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทางราชการได้ทราบ เพื่อที่จะได้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป โดยประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยวจำนวน 37 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 74 ของจำนวนประชากรทั้งหมดเลือกที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทางราชการได้ทราบ ส่วนประชากรตัวอย่างจำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ของจำนวนประชากรทั้งหมดเลือกที่จะดักเตือนผู้กระทำความผิดให้หยุดกระทำการดังกล่าว โดยมีประชากรตัวอย่างเพียง 2 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่เลือกจะอยู่เฉยๆ ไม่ดำเนินการอย่างไรเมื่อได้พบเห็นผู้ที่ทำลายทรัพยากรแนวปะการัง (ตารางที่ 18) ส่วนประชากรตัวอย่างในกลุ่มของผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่เลือกที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทางราชการได้ทราบเพื่อให้ดำเนินการตามกฎหมาย เมื่อพบผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวที่ทำลายทรัพยากรแนวปะการัง โดยประชากรตัวอย่างจำนวน 18 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 58.06 ของจำนวนประชากรทั้งหมดเลือกที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทางราชการได้ทราบเมื่อมีผู้ทำลายทรัพยากรแนวปะการัง ส่วนประชากรตัวอย่างจำนวน 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.58 ของจำนวนประชากรทั้งหมดเลือกที่จะดักเตือนผู้ที่กระทำการดังกล่าวให้หยุดกระทำ และประชากรตัวอย่างจำนวน 6 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 19.35 ของ ประชากรทั้งหมดเลือกที่จะอยู่เฉยๆ (ตารางที่ 18)

และจากการสอบถามความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง ในกลุ่มของชาวประมง แล้วกลับจะพบว่าชาวประมงส่วนใหญ่ เมื่อได้พบเห็นผู้ที่ทำการประมงโดยผิดกฎหมายภายในบริเวณแนวปะการังแล้วก็เลือกที่จะอยู่เฉยๆ มากกว่าที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ โดยมีประชากรตัวอย่างจำนวน 20 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 71.42 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เลือกที่จะอยู่เฉยๆ

ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่ากลุ่มชาวประมงพื้นบ้านมีความเห็นว่า ผู้กระทำความผิดโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของผู้ประกอบอุตสาหกรรมการประมงที่มีอิทธิพล ดังนั้นกลุ่มของชาวประมงแบบพื้นบ้านก็จึงไม่อยากจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเค้าเพราะอาจจะได้รับความเดือดร้อนได้ โดยมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของชาวประมงจำนวนเพียง 8 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 28.57 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่เด็กจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทางราชการได้รับทราบเพื่อที่จะดำเนินการต่อไป (ตารางที่ 18)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 การดำเนินการเมื่อพบว่ามีการทำลายทรัพยากรแนวปะการังอย่างผิดกฎหมาย

ประชากร	การดำเนินการเมื่อพบว่ามีการทำลายทรัพยากรแนวปะการังอย่างผิดกฎหมาย											
	การพบเห็นการทำลาย ทรัพยากรแนวปะการัง	แจ้งให้เจ้าหน้าที่ของ ทางราชการได้ทราบ		คัดเตือนผู้กระทำความผิด ให้หยุดกระทำการ		อยู่เฉยๆ		กระทำการ ในประการอื่นๆ		รวม		
		คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน
1. นักท่องเที่ยว	เคยพบ	26	52.00	6	12.00	2	100.00	-	00.00	34	74.00	
	ไม่เคยพบ	11	22.00	5	10.00	-	00.00	-	00.00	16	32.00	
	รวม	87	74.00	11	22.00	2	100.00	-	00.00	50	100.00	
2. ผู้ประกอบการ	เคยพบ	11	35.48	4	12.90	4	12.90	-	00.00	19	61.29	
	ไม่เคยพบ	7	22.58	3	9.67	2	6.45	-	00.00	12	38.70	
	รวม	18	58.06	7	22.58	6	19.35	-	00.00	31	100.00	
3. ชาวประมง	เคยพบ	6	21.42	-	00.00	20	71.42	-	00.00	26	92.85	
	ไม่เคยพบ	2	7.14	-	00.00	-	00.00	-	00.00	2	10.71	
	รวม	8	28.57	-	00.00	20	71.42	-	00.00	28	100.00	

ถึงแม้ว่าความคิดเห็นของประชากรตัวอย่างในกลุ่มของชาวประมง จะมีความเห็นที่แตกต่างออกไปจากประชากรในกลุ่มของนักท่องเที่ยว หรือกลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยวก็ตาม แต่จากการสอบถามความคิดเห็นของประชากรโดยส่วนรวมแล้วก็พอที่จะสรุปได้ว่าประชากรโดยส่วนใหญ่ มีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการสอดคล้องดูแลเพื่อไม่ให้มีบุคคลผู้กระทำการในลักษณะที่เป็นการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการังได้ ดังนั้นหน่วยงานในภาครัฐจึงควรที่จะเปิดโอกาสให้กับประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าดูและระวังไม่ให้มีการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการังร่วมกันกับหน่วยงานในภาครัฐ พร้อมกันนี้รัฐก็จะต้องเร่งสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการพิทักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการัง และแสวงหาวิธีการในการคุ้มครองประชาชนที่ได้ให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในการพิทักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกันกับภาครัฐในการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ทั้งที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด และที่อยู่ในแหล่งอื่นๆ ให้คงอยู่ตลอดไป

2. การงดเว้นไม่กระทำการที่เป็นการทำลายแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม ซึ่งประชาชนสามารถที่จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการังได้ โดยการงดเว้นที่จะไม่กระทำการใดๆ ในอันที่จะมีผลทำให้เป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง อาทิเช่น การงดเว้นไม่ซื้อสินค้าของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการังหรือที่ทำมาจากสัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวปะการัง การหลีกเลี่ยงที่จะไม่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวดำน้ำในประเภทที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อแนวปะการัง หรือการงดเว้นที่จะทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลลงไปบนทะเลหรือในที่ซึ่งไม่ได้จัดไว้ให้ทิ้งขยะ เหล่านี้เป็นต้น ก็จะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหานี้การถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการังร่วมกันกับภาครัฐ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้แหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ดได้รับการคุ้มครองดูแลไม่ให้ต้องถูกทำลายลงไปด้วยสาเหตุในประการต่างๆ นั้นเอง

3. การปฏิบัติตามกฎหมาย และแนวนโยบายที่ทางราชการกำหนดอย่างเคร่งครัด ซึ่งประชาชนสามารถที่จะช่วยเหลือทางราชการในการปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย และแนวนโยบายที่ทางราชการได้กำหนดขึ้นมาอย่างเคร่งครัด โดยการงดเว้นที่จะไม่กระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายในฉบับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หรือตามบทบัญญัติของกฎหมายฉบับอื่นๆ รวมไปถึงการปฏิบัติตามแนวนโยบายในการดำเนินงานที่ทางราชการได้กำหนดขึ้นมาแล้วนั้น ก็จะส่งผลที่จะทำให้กระบวนการในการจัดการและการ

พิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด และในแหล่งท่องเที่ยวแห่งอื่นๆ ของประเทศได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยประชาชนดังกล่าว ก็ตรงกันกับความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ได้ตอบคำถามไว้ในแบบสอบถาม โดยมีประชากรตัวอย่างในกลุ่มของนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการในด้านการท่องเที่ยว และกลุ่มชาวประมง ที่มีความคิดเห็นว่าถ้าหากประชาชน ได้ดำเนินการร่วมกับภาครัฐในการงดเว้นไม่กระทำการในสิ่งที่จะเป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง หรือการช่วยสอดส่องดูแลไม่ให้มีการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง หรือการปฏิบัติตามแนวนโยบายที่ทางราชการกำหนดอย่างเคร่งครัดแล้ว ก็จะเป็นการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไปได้

โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 85 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.86 ของจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีความคิดเห็นว่าการงดเว้นไม่กระทำการในสิ่งที่จะเป็นการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง อาทิเช่น การซื้อขายสินค้าของที่ระลึกที่ทำมาจากปะการัง หรือสัตว์ที่อาศัยในบริเวณแนวปะการัง หรือการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงไปในทะเล เหล่านี้เป็นต้น ก็จะเป็นการช่วยอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังเอาไว้ให้คงอยู่ตามธรรมชาติได้มากที่สุด โดยมีประชากรตัวอย่างจำนวน 73 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 35.09 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่เห็นว่าการปฏิบัติตามกฎหมายหรือนโยบายที่ทางราชการกำหนดอย่างเคร่งครัดนั้น จะเป็นการช่วยอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติเอาไว้ได้มากที่สุด ในจำนวนรองลงมา และมีประชากรตัวอย่างจำนวน 50 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.03 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่มีความเห็นว่าการดูแลสอดส่องไม่ให้มีการทำลายทรัพยากรแนวปะการัง ก็จะเป็นการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป (ตารางที่ 19)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 วิธีการในการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไปได้
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ความคิดเห็นต่อวิธีการในการ อนุรักษ์แหล่งทรัพยากร แนวปะการัง	ประชากร				
	นักท่องเที่ยว (คน)	ผู้ประกอบการ (คน)	ชาวประมง (คน)	รวม	
				คน	ร้อยละ
1. ไม่กระทำการสิ่งใดที่จะเป็น การทำลายแหล่งทรัพยากร แนวปะการัง	39	27	19	85	40.86
2. ปฏิบัติตามกฎหมายและ แนวนโยบายที่ทางราชการ กำหนดอย่างเคร่งครัด	30	23	20	73	35.09
3. ช่วยดูแลสอดส่องไม่ให้ มีการทำลายแหล่งทรัพยากร แนวปะการัง	23	15	12	50	24.03
4. การกระทำอื่นๆ	-	-	-	-	00.00
รวม				208	100.00

ดังนั้นจึงสามารถที่จะสรุปได้ว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ซึ่งได้ทำให้กระบวนการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ไม่สามารถที่จะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ส่วนอุทยานแห่งชาติและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จะต้องรีบแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องการถูกทำลายลงไปของ ทรัพยากรแนวปะการังจากสาเหตุประการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุที่มาจากการทำประมง หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวก็ตาม และเร่งแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องของ การบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐที่ยังไม่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้กับ ประชาชนในกลุ่มต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังร่วมกับภาครัฐแล้ว ก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องที่ได้เกิดขึ้นมาในปัจจุบันและก็ยังจะทำให้ กระบวนการในการจัดการ และการพิทักษ์แนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า-หมู่เกาะเสม็ด ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

4.2 กรณีศึกษาแนวทางในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของต่างประเทศ

ในส่วนนี้จะได้ทำการศึกษาวิจัยถึงกรณีตัวอย่าง ในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ โดยจะได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปพร้อมทั้งสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง กับแหล่งทรัพยากรแนวปะการังภายในประเทศออสเตรเลีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศบรูไน ที่ได้ถูกหยิบยกเอามาใช้เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างในการจัดการและการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังของต่างประเทศดังกล่าว โดยจะได้ทำการศึกษาถึงรายละเอียดของมาตรการทางกฎหมาย และบทบาทหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังภายในประเทศต่างๆ เหล่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสามารถนำเอาผลของการศึกษาวิจัยถึงกรณีตัวอย่าง โดยเฉพาะในส่วนที่มีความเหมาะสม นำเอามาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังในประเทศไทยให้ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

4.2.1 แนวทางในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย (Australia) เป็นประเทศที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สุดในโลกโดยตั้งอยู่ในเขตของทวีปออสเตรเลีย มีอาณาเขตของพื้นที่รวมทั้งประเทศประมาณ 7,682,300 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 17 ล้านคน ประเทศออสเตรเลียมีการปกครองแบบสหพันธรัฐในเครือจักรภพ (Commonwealth) ซึ่งจะประกอบไปด้วยรัฐต่างๆ จำนวน 6 รัฐคือ รัฐนิวเซาท์เวลส์ รัฐวิกตอเรีย รัฐควีนส์แลนด์ รัฐแทสมาเนีย รัฐเซาท์ออสเตรเลีย และรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย โดยมีกรุงแคนเบอร์ราเป็นเมืองหลวงของประเทศ¹⁵

และด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงทำให้ประเทศออสเตรเลียมีชายฝั่งทะเลที่ทอดยาวเรียงรายตลอดไปตามอาณาเขตของประเทศ โดยมีชายฝั่งทะเลที่ยาวรวมกันทั้งหมดประมาณ 36,735 กิโลเมตร ซึ่งมีชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันออกของประเทศติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก และมีชายฝั่งทะเลทางภาคตะวันตกของประเทศที่ติดกับ

¹⁵ ข้อมูลจากเอกสารทางราชการของฝ่ายสารนิเทศโพ้นทะเล รัฐบาลออสเตรเลีย เรื่อง คู่มือการท่องเที่ยวออสเตรเลีย , หน้า 4.

มหาสมุทรอินเดีย ดังนั้นจึงทำให้ออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก¹⁶

(1) สภาพโดยทั่วไปของทรัพยากรแนวปะการังของประเทศออสเตรเลีย

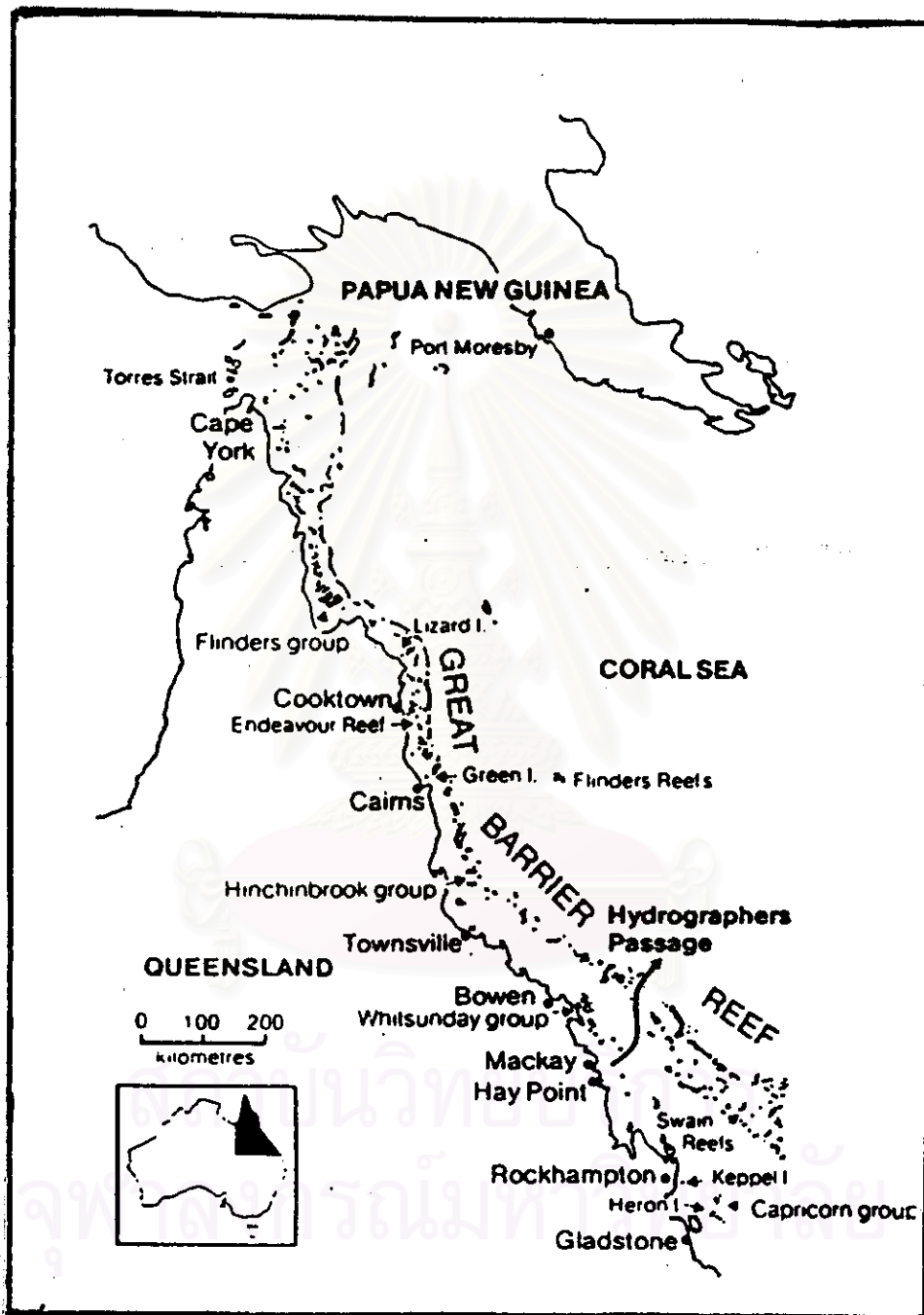
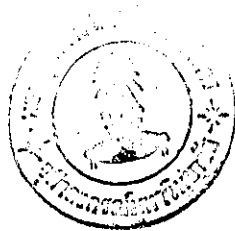
ประเทศออสเตรเลียมีแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ กระจายอยู่ทั่วไปตามแนวชายฝั่งทะเลและบริเวณหมู่เกาะต่างๆ ทั้งในเขตภาคใต้ ภาคตะวันออก และทางภาคตะวันตกของประเทศ โดยแนวปะการังส่วนใหญ่ของประเทศ ออสเตรเลียนั้นจะมีลักษณะที่เป็นแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทะเล (Fringing Reef) และมีแนวปะการังขนาดใหญ่ตามแนวชายฝั่งทวีป (Barrier Reef) รวมอยู่ด้วย โดยเฉพาะแนวปะการังตามแนวชายฝั่งทวีปนั้น ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทวีปขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงมากที่สุดในโลกตั้งอยู่ด้วย นั่นก็คือแนวปะการัง "The Great Barrier Reef"

The Great Barrier Reef เป็นแนวปะการังชายฝั่งทวีปขนาดใหญ่ ที่ตั้งอยู่ในบริเวณภาคตะวันตกของประเทศภายในเขตของรัฐ Queensland และมีขนาดโดยรวมครอบคลุมเขตพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 344,000 ตารางกิโลเมตร แนวปะการัง Great Barrier Reef นี้มีความยาวมากกว่า 2,000 กิโลเมตรตามแนวชายฝั่งของรัฐควีนส์แลนด์ โดยเริ่มจากบริเวณเมือง Gladston ไปจนกระทั่งถึงทางตอนใต้ของประเทศปาปัวนิวกินี (Papua New Guinea) ในบริเวณของแนวปะการังนี้จะประกอบไปด้วยหมู่เกาะ ที่เกิดขึ้นจากการทับถมของปะการังมากกว่า 250 เกาะ และมีทะเลสาบน้ำเค็ม (Lagoon) ขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในระหว่างชายฝั่งกับแนวปะการัง ในบริเวณ North of Cairns¹⁷ ในบริเวณแนวปะการัง The Great Barrier Reef นี้นอกจากจะมีความสวยงามและยิ่งใหญ่ตามธรรมชาติแล้ว ก็ยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตที่มีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งสัตว์น้ำและสัตว์บกเป็นจำนวนมาก

¹⁶ เรื่องเดียวกัน , หน้า 15.

¹⁷ Tony Wheeler and Mark Armstrong , *Island of Australia : Great Barrier Reef*

, (Australia : Lonely Planet Publications , 1994) , P. 11.

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงแนวเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแห่งชาติ The Great Barrier Reef

Marine Park ไนรัฐ Queensland

ที่มา Fact Sheet on Australia No. 12 (March 1987) , Promotion Australia

สภาพโดยทั่วไปของทรัพยากรแนวปะการังในประเทศออสเตรเลีย โดยส่วนใหญ่แล้วก็จะยังคงสภาพที่เคชเป็นอยู่ตามธรรมชาติเอาไว้ได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากจะได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพและเคร่งครัดต่อกฎระเบียบที่ได้วางเอาไว้ ดังนั้นจึงทำให้ทรัพยากรแนวปะการังยังคงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศตามธรรมชาติเอาไว้ได้ โดยจะมีแนวปะการังเพียงบางส่วนที่ได้ถูกทำลายลงไปบ้าง เนื่องมาจากสาเหตุที่เกิดจากธรรมชาติและผลกระทบจากกิจกรรมบางอย่างของมนุษย์ โดยสาเหตุการทำลายของทรัพยากรแนวปะการังที่เกิดขึ้นมาจากธรรมชาติในประเทศออสเตรเลียนั้น ก็มักจะเกิดขึ้นจากการระบาดของสัตว์ที่กินปะการังเป็นอาหาร อันได้แก่ การระบาดของปลาความงกภูหนาม (Crown-of-Thorns Starfish) ในบริเวณแนวปะการัง The Great Barrier Reef ระหว่างปี 1970 ถึงปี 1990 หรือการถูกทำลายลงไปของแนวปะการังในบริเวณชายฝั่งของรัฐ Queensland ที่มีสาเหตุเนื่องมาจากพายุเฮอริเคนเป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีกรถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการังที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของมนุษย์ อันได้แก่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือการทำประมง เป็นต้น¹⁸

(2) มาตรการในการจัดการทรัพยากรแนวปะการังของประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ออสเตรเลียได้ดำเนินมาตรการประการต่างๆ เพื่อการจัดการและพิทักษ์สิ่งแวดล้อมตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ เอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป ทั้งการดำเนินการในระดับสหพันธรัฐและในระดับมลรัฐ ทั้งนี้ก็สืบเนื่องมาจากแนวความคิดในเรื่องของการดูแลรักษา "มรดกของชาติ" (National Heritage) เอาไว้ให้กับชนรุ่นหลัง ไม่ว่าจะเป็นสถานที่สำคัญทางธรรมชาติทางประวัติศาสตร์ หรือสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันประเทศออสเตรเลียได้ประกาศให้สถานที่สำคัญมากกว่า 8,000 แห่ง ได้ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกของชาติ¹⁹

¹⁸ Rodney U. Salw and John R. Clark , Marine and Coastal Protected Areas : a Guide for Planner and Managers , (Switzerland : IUCN ,1989) , P. 56.

¹⁹ Australia : Hand Book , (Canberra : The Australian Government Publishing Service , 1995) , P. 33.

ในปัจจุบันแหล่งทรัพยากรแนวปะการังหลายๆ แห่งในประเทศออสเตรเลียได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งมรดกแห่งชาติ อาทิเช่น แนวปะการังในบริเวณ The Great Barrier Reef แนวปะการังในบริเวณ Ashmore Reef National Nature Reserve และแนวปะการังในบริเวณ Kimberley Coast Reserve เป็นต้น โดยแหล่งทรัพยากรแนวปะการังแห่งต่างๆ ที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งมรดกของชาติแล้ว ก็จะได้รับ การดูแลรักษาอย่างเข้มงวดจากรัฐบาลของมลรัฐเพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายลงไป พร้อมทั้งก็ยังคงได้รับการสนับสนุนทางด้านการเงินและการค้นคว้าวิจัยจากรัฐบาลสหพันธ์ เพื่อรักษาแหล่งมรดกตามธรรมชาติของชาติแห่งนั้นเอาไว้ นอกจากนี้ก็ยังคงจะเปิดโอกาสให้กับองค์กรประชาชนประเภทต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังร่วมกับภาครัฐอีกด้วย

นอกจากแหล่งทรัพยากรแนวปะการังในประเทศออสเตรเลียจะได้รับการคุ้มครองดูแลในฐานะที่เป็นแหล่งมรดกทางธรรมชาติของประเทศแล้ว แหล่งทรัพยากรแนวปะการังก็ยังคงได้รับการจัดการและการคุ้มครองดูแลโดยการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติอีกด้วย อาทิเช่น แหล่งทรัพยากรแนวปะการังในเขตอุทยานแห่งชาติ Asmore Reef National Nature Reserve The Elizabeth and Middleton Reef Marine National Nature Reserve , The Cobourg Peninsular Marine National Park and Sanctuary และ The Great Barrier Reef Marine Park²⁰ เป็นต้น ซึ่งเมื่อได้รับการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติแล้ว หน่วยงานของรัฐบาลสหพันธรัฐและรัฐบาลมลรัฐที่เกี่ยวข้องก็จะได้ประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อการควบคุมดูแลทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไม่ให้ถูกทำลายลงไป หรือได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมบางอย่างของมนุษย์ โดยการกำหนดให้มีการนำเอาวิธีการแบ่งเขตพื้นที่ตามวิธีการใช้ประโยชน์จากแนวปะการัง มาใช้กับแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติในที่แตกต่างกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของทรัพยากรแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเขตพื้นที่ๆ ใช้เพื่อการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว เขตพื้นที่ไว้ทำการประมง เขตพื้นที่เพื่อการค้นคว้าวิจัย หรือเขตพื้นที่เพื่อการสงวนรักษา อาทิเช่น การแบ่งเขตพื้นที่ของแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติ The Great Barrier Reef Marine

²⁰ International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) and United Nations Environment Program (UNEP), Coral Reefs of The World Vol 3 Central and Western Pacific, (Cambridge : IUCN Publications Service , 1988) , P. 23.

Park ที่ได้แบ่งเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการังออกเป็น 6 เขต²¹ คือ

1. เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ (Preservation Zone) เป็นเขตที่กำหนดห้ามไม่ให้มีการประกอบกิจกรรมใดๆ ที่อาจจะเป็นการก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อทรัพยากรแนวปะการัง นอกจากนี้จะเป็นการทำวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับการอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเท่านั้น

2. เขตพื้นที่เพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Research Zone) เป็นเขตที่อนุญาตให้สามารถที่จะดำเนินการเพื่อกันคว่ำวิจัยทางวิทยาศาสตร์ได้เท่านั้น

3. เขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ “ในส่วนของ 1” (Marine National Park : A Zone) เป็นเขตที่อนุญาตให้ประกอบกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยว การวิจัย การตกปลาหรือล่าสัตว์เป็นกีฬา การดำน้ำ ยกเว้นแต่เพียงการทำประมงโดยใช้อวนหรือตาข่ายเท่านั้น

4. เขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ “ในส่วนของ 2” (Marine National Park : B Zone) เป็นเขตที่อนุญาตให้ประกอบกิจกรรมในด้านการท่องเที่ยว การวิจัย การดำน้ำ เช่นเดียวกับกับในส่วนที่ 1 ยกเว้นแต่จะไม่อนุญาตให้มีการตกปลาหรือล่าสัตว์เป็นกีฬาเท่านั้น

5. เขตพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ทั่วไป “ส่วนที่ 1” (General Use : A Zone) เป็นเขตที่อนุญาตให้สามารถที่จะเล่นกีฬาทางน้ำได้ทุกประเภท การทำประมง การวิจัย การล่าสัตว์หรือตกปลาเป็นกีฬา การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว การขุดเจาะสำรวจน้ำมันและแร่ธาตุ

6. เขตพื้นที่เพื่อการใช้ประโยชน์ทั่วไป “ส่วนที่ 2” (General Use : B Zone) เป็นเขตที่อนุญาตให้ประกอบกิจกรรมทุกประเภทเช่นเดียวกับกับในส่วนที่ 1 ยกเว้นแต่การทำประมงหรือการเล่นกีฬาทางน้ำที่อาจจะมีผลต่อสภาพแวดล้อมของแนวปะการัง

(3) มาตรการทางกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศออสเตรเลีย

ในการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังนั้น จะได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 หัวข้อดังต่อไปนี้คือ

²¹ Tony Wheeler and Mark Armstong , islands of Australia's : Great Barrier Reef , P. 17.

(1) มาตรการทางกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ และการคุ้มครอง ทรัพยากรแนวปะการังในฐานะที่เป็นแหล่งมรดกทางธรรมชาติของประเทศ (National Heritage) โดยในประเทศออสเตรเลียนั้น มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องของการอนุรักษ์และดูแลสถานที่สำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นมรดกของชาติ ทั้งที่เป็นมรดกในทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทาง ประวัติศาสตร์เอาไว้ให้กับชนรุ่นหลัง และเพื่อที่จะทำให้แนวความคิดในเรื่องการดูแลรักษา มรดกของชาตินั้นมีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ประเทศออสเตรเลียก็จึงได้บัญญัติกฎหมายขึ้น เพื่อรองรับต่อแนวความคิดดังกล่าวโดยการบัญญัติกฎหมาย The Australian Heritage Commission Act 1975 ขึ้นมา²² เพื่อกำหนดถึงแนวทางและวิธีการในการจัดการสถานที่สำคัญ ซึ่งได้รับการ ประกาศให้เป็นมรดกของชาติ

ในปัจจุบันแหล่งทรัพยากรแนวปะการังหลายๆ แห่ง ในประเทศออสเตรเลีย ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งมรดกทางธรรมชาติของประเทศ ดังนั้นจึงอยู่ในบังคับของ บทบัญญัติกฎหมาย The Australian Heritage Commission Act. ซึ่งในบทบัญญัติของกฎหมาย ฉบับดังกล่าวนี้ได้กำหนดถึงวิธีการในการดำเนินงาน เพื่อคุ้มครองทรัพยากรแนวปะการังเหล่านั้น เอาไว้ให้คงอยู่ การจัดตั้งองค์กรผู้ที่ทำหน้าที่ในการดำเนินงานและการมอบอำนาจให้กับรัฐบาล ในระดับมลรัฐ เพื่อที่จะออกกฎหมายของคนเพื่อการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ซึ่งเป็นมรดกทางธรรมชาติร่วมกันกับรัฐบาลสหพันธ์ (Commonwealth) อาทิเช่น การออกกฎหมาย The Queensland Heritage Act 1992 และการออกกฎหมาย The Heritage Act 1971 (New South Wales) ของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เป็นต้น ที่ได้นำเอามาใช้ในการจัดการและการคุ้มครองดูแลแหล่ง ทรัพยากรแนวปะการังภายในท้องถิ่น ซึ่งได้รับการประกาศให้เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศ ความคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลสหพันธ์รัฐ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น มากที่สุด

(2) มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการจัดการ และการพิทักษ์แหล่งทรัพยากรแนว ปะการังที่อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย ในการจัดตั้งพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายในประเทศ ออสเตรเลีย โดยเฉพาะการประกาศจัดตั้งเขตอุทยานแห่งชาตินั้นจะต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ

²² Gerry Bates , Environmental Law in Australia , (Sydney : Butterworths , 1995) P.343.

ของกฎหมายคือ The National Parks and Wildlife Conservation Act 1985 เป็นสำคัญ เพื่อที่จะเป็นการใช้อำนาจของรัฐบาลสหพันธรัฐตามกฎหมายที่มีอยู่ เพื่อพิจารณาพร้อมกับรัฐบาลมลรัฐ ในการประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่คุ้มครองในประเภทอุทยานแห่งชาติ (National Parks) ทั้งอุทยานแห่งชาติทางบกและอุทยานแห่งชาติทางทะเล ขึ้นในพื้นที่ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกคุกคามจากมนุษย์ อาทิเช่น ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ และแนวปะการัง โดยรัฐบาลสหพันธรัฐจะมอบอำนาจให้กับรัฐบาลท้องถิ่นออกกฎหมายในระดับมลรัฐ เพื่อการกำหนดแนวทางและวิธีการจัดการภายในเขตอุทยานแห่งชาติเหล่านั้น อาทิเช่น การกำหนดเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ภายในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ หรือการจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น²³

“The Great Barrier Reef Marine Park Act. 1975” เป็นตัวอย่างของกฎหมายที่รัฐบาลสหพันธรัฐร่วมมือกันกับรัฐบาลในระดับมลรัฐ (Queensland) ได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้ในการจัดการเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ ที่อยู่ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรแนวปะการังซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญนั้น ในบทบัญญัติของกฎหมายได้กำหนดถึงการจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการดูแลทรัพยากรแนวปะการัง คือ The Great Barrier Reef Marine Park Authority โครงสร้างขององค์กรและวิธีการดำเนินงานขององค์กร หรือการกำหนดถึงอำนาจและวิธีการในการประกาศเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์จากแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนการมอบอำนาจให้กับองค์กรบริหารในการออกกฎเกณฑ์ของตนเอง (The Great Barrier Reef Marine Park Regulation) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการภายในเขตอุทยานแห่งชาติ²⁴ เหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้ทรัพยากรแนวปะการังภายในเขตอุทยานแห่งชาติ The Great Barrier Reef ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดต่อไป

²³ Ibid. , P.277.

²⁴ Report of The House of Representatives : Standing Committee on Environment and Conservation , Protection of The Great Barrier Reef (Australia : Australian Information Service , 1985).

(4) องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศออสเตรเลีย

องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศออสเตรเลียนั้นมีอยู่มากมายหลายองค์กร ทั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำหนดแนวนโยบาย การปฏิบัติงาน และองค์กรที่รับแนวนโยบายเหล่านั้นนำไปปฏิบัติ ซึ่งองค์กรทั้งสองประเภทนั้นต่างก็ได้ดำเนินการร่วมกันเพื่อการพิทักษ์ และคุ้มครองแหล่งทรัพยากรแนวปะการังของประเทศออสเตรเลียไม่ให้ถูกทำลายลงไป

องค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำหนดแนวนโยบายทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมของประเทศออสเตรเลีย ก็คือองค์กรที่เรียกว่า The National Environment Protection Council ที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Environment Standards) หรือการกำหนดแนวนโยบายการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ ทั้งในระดับสหพันธ์และในระดับมลรัฐ ตลอดจนการให้คำแนะนำและประสานงานทางด้านสิ่งแวดล้อมกับองค์กรอื่นๆ เป็นต้น²⁵ และดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรแนวปะการังด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีองค์กร The Australian Heritage Commission ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดแนวนโยบายในการจัดการและการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองดูแลสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งมรดกของชาติ (National Heritage) ร่วมกันกับหน่วยงานอื่นๆ และตลอดจนการประกาศขึ้นทะเบียนสถานที่สำคัญให้เป็นแหล่งมรดกของชาติต่อไป²⁶ ดังนั้นองค์กร The Australian Heritage Commission จึงเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานและกำหนดแนวทางการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ของประเทศที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งมรดกของชาติอีกด้วย

ส่วนองค์กรในระดับผู้ปฏิบัติงาน ที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับจัดการและการพิทักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังในประเทศออสเตรเลีย นั้น ได้แก่องค์กรที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อบริหารงานในเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย ที่มีแหล่งทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติ

²⁵ Gerry Bates , *Environmental Law in Australia* , P. 399-400.

²⁶ *Ibid* , 343.

ตั้งอยู่ อันได้แก่เขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งต่างๆ อาทิเช่น องค์กร The Great Barrier Reef Marine Park Authority ซึ่งเป็นองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาตามบทบัญญัติของกฎหมาย The Great Barrier Reef Marine Park Act. 1975 ที่ทำหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตลอดจนการคุ้มครองดูแลทรัพยากรแนวปะการังและทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่นๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ The Great Barrier Reef Marine Park เอาไว้ให้คงอยู่ต่อไปตามธรรมชาติ

จากการศึกษาถึงแนวทางในการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศออสเตรเลียนั้น ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่าสำหรับในกรณีของประเทศไทยที่จะได้ มีการพิจารณาถึงการนำเอาตัวอย่างแนวทางการจัดการแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ของประเทศออสเตรเลียมาใช้ โดยเฉพาะในเรื่องของการนำเอาระบบการจัดแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ (Zone) จากแหล่งทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ภายในเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย อาทิเช่น ในเขตอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้ทรัพยากรแนวปะการังได้รับการคุ้มครองดูแลไม่ให้ถูกทำลายลงไป และมีความเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมที่มีความแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นการทำประมง หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวก็ตาม พร้อมทั้งจะต้องเร่งเสริมสร้างแนวความคิดในเรื่องของการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ในฐานะที่เป็นแหล่งมรดกของชาติ (National Heritage) เอาไว้ให้กับชนรุ่นหลัง ให้เกิดขึ้นมาในประเทศไทยเช่นเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในประเทศออสเตรเลียแล้ว ก็จะทำให้แหล่งทรัพยากรแนวปะการังในประเทศไทยได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกันกับในประเทศออสเตรเลียต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.2 แนวทางในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ (Singapore) เป็นประเทศที่มีลักษณะเป็นเกาะขนาดเล็ก ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณภาคใต้ของคาบสมุทรมาลาญในทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีขนาดพื้นที่โดยรวมทั้งประเทศประมาณ 625 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่เกาะใหญ่น้อยประมาณ 50 เกาะ มีจำนวนประชากรประมาณ 3,000,000 คน ประเทศสิงคโปร์มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ มีเมืองหลวงคือ Singapore City²⁷ ในปัจจุบันนับได้ว่าประเทศสิงคโปร์นับว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และกิจการในภาคอุตสาหกรรมมากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก

(1) สภาพโดยทั่วไปของทรัพยากรแนวปะการังในประเทศสิงคโปร์

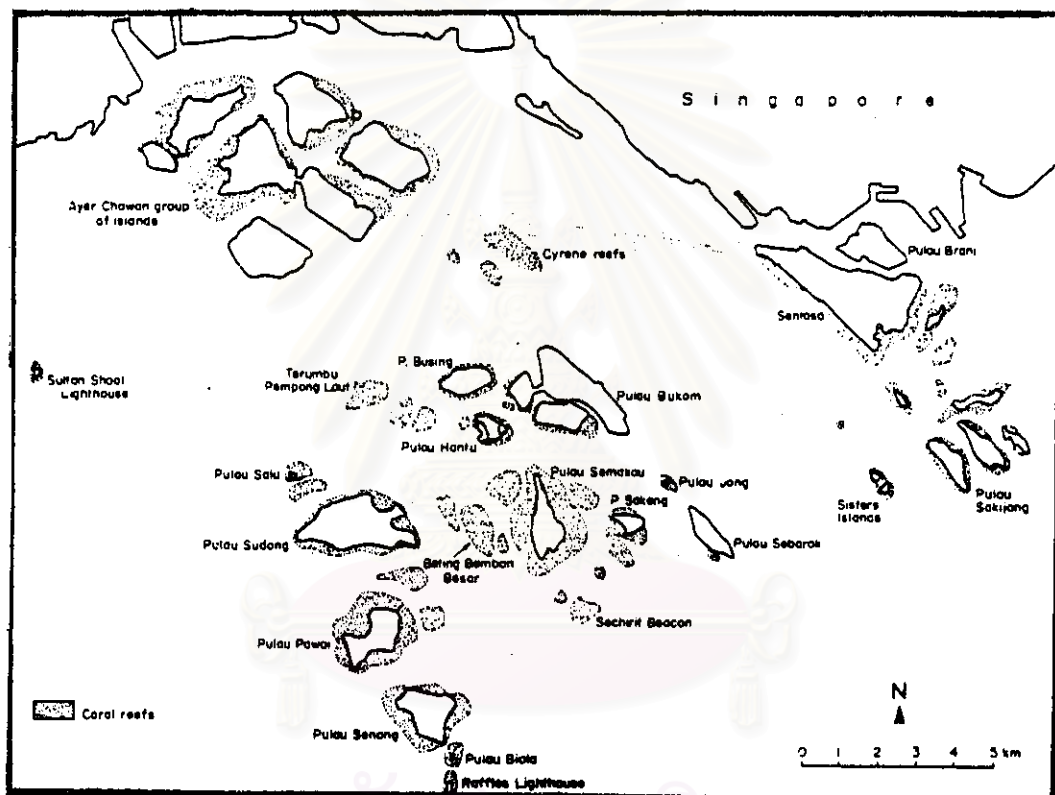
ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีลักษณะของภูมิประเทศ เป็นหมู่เกาะในทะเล ดังนั้นจึงทำให้มีแหล่งทรัพยากรแนวปะการังกระจายอยู่ทั่วไป ตามแนวชายฝั่งทะเลของหมู่เกาะแห่งต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตหมู่เกาะที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของประเทศ อาทิเช่น เกาะ Pulau Hantu เกาะ Pulau Sudong เกาะ Pulau Samakau และหมู่เกาะในบริเวณประภาคาร St. John's and Raffles Lighthouse เป็นต้น นอกจากนี้ในบริเวณชายฝั่งทะเลของเกาะสิงคโปร์ (Mainland) เองก็ยังมีแนวปะการังชายฝั่งทะเลขนาดเล็ก อยู่ในบริเวณทางทิศตะวันออกใกล้ๆ กันกับ Labardor Park Nature Reserve²⁸ โดยแนวปะการังส่วนใหญ่ของประเทศสิงคโปร์จะเป็นแนวปะการังในประเภทแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทะเล (Fringing Reef)

สภาพโดยทั่วไปของทรัพยากรแนวปะการังในประเทศสิงคโปร์นั้น โดยส่วนใหญ่แล้วแนวปะการังตามธรรมชาติ จะได้รับผลกระทบจากปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมในบริเวณชายฝั่งทะเล ปัญหาน้ำทิ้งจากชุมชนและการเกษตรกรรม ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้น

²⁷ ข้อมูลจาก Joseph R. Yogest and Audrey Simon , Singapore Insight Guide (Hong Kong : APA. Publications (HK.) Ltd. , 1994).

²⁸ International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) and United Nations Environment Program (UNEP) , Coral Reefs of The World Vol 2 : Indian Ocean , Red Sea and Gulf. , (Cambridge : IUCN Publications Service , 1988) P. 307.

จากการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว การประมง และการพัฒนาบริเวณชายฝั่งทะเล เป็นต้น ซึ่งผลกระทบจากกิจกรรมดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลทำให้ทรัพยากรแนวปะการังเกิดความเสื่อมโทรมลงไปเป็นอย่างมาก²⁹

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงแหล่งทรัพยากรแนวปะการังในประเทศสิงคโปร์

ที่มา Chou Loke Ming, "Artificial Reefs in Singapore: Development Potential and Constraints" in *Urban Coastal Area Management : The Experience of Singapore*, (Manila : International Center for Living Aquatic Resources Management, 1991)

²⁹ Ibid, 309.

(2) มาตรการในการจัดการทรัพยากรแนวปะการังของประเทศสิงคโปร์

จากสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมลงไปของแนวปะการัง และทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลประเภทอื่นๆ นั้น ได้ทำให้องค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนของประเทศสิงคโปร์ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาคือการถูกทำลายลงไป ของทรัพยากรชายฝั่งทะเลดังกล่าว ดังนั้นจึงได้ดำเนินการเพื่อการควบคุมและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในทางตรงและทางอ้อม โดยการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข และฟื้นฟูทรัพยากรแนวปะการังที่เกิดความเสื่อมโทรม ซึ่งองค์กรคุ้มครองและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติของสิงคโปร์ (The Nature Society of Singapore) ได้ดำเนินโครงการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง โดยการฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรแนวปะการังที่ได้รับความเสียหายจากปัญหามลพิษอุตสาหกรรม และการพัฒนาเขตพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ตลอดจนการเคลื่อนย้ายปะการังที่ยังมีสภาพดีอยู่จากบริเวณหมู่เกาะ Pulau Ayer Chawan และในบริเวณหมู่เกาะ Buran Darat ที่จะต้องถูกทำลายจากการถมทะเล นำเอาไปไว้ในบริเวณทางใต้ของเกาะ Sentosa นอกจากนี้รัฐบาลสิงคโปร์ก็ยังได้เร่งดำเนินการเพื่อกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเลขึ้นในอนาคต เพื่อป้องกันไม่ทำให้ทรัพยากรแนวปะการังในบริเวณเกาะ Palua Sudong เกาะ Palua Hantu และในบริเวณหมู่เกาะ St. John ต้องถูกทำลายลงไปอีก³⁰

ส่วนการดำเนินการในทางอ้อมนั้นทางการสิงคโปร์ได้ดำเนินการเพื่อควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษจากบนบกที่ไหลลงสู่ทะเล และแหล่งทรัพยากรแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทะเล โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม และจากชุมชนที่ไหลลงสู่ทะเลให้มีปริมาณลดลง หรือให้อยู่ในปริมาณที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแนวปะการังและทรัพยากรชายฝั่งทะเลอื่นๆ โดยได้มีการกำหนดจุดตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำสิงคโปร์ (Singapore River) และแม่น้ำเกลัง (Kallang River) ที่จะไหลลงสู่ทะเล ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเลในจุดที่มีแนวปะการังบริเวณหมู่เกาะได้และในบริเวณใกล้เคียง ให้มีสภาพที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในทะเล นอกจากนี้กระทรวงสิ่งแวดล้อมของสิงคโปร์ (Ministry of Environment) ก็ยังได้ดำเนินการร่วมกันกับมหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore) ในการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์จากทรัพยากรแนวปะการัง ตลอดจนได้เร่งเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนภายใน

³⁰ Joseph R. Yogest and Andrey Simon , Singapore Insight Guide , P.40.

ประเทศและนักท่องเที่ยวให้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวปะการัง และความจำเป็นในการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังของสิงคโปร์เอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป³¹

(3) มาตรการทางกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศสิงคโปร์

ในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายนั้น ประเทศสิงคโปร์ไม่มีกฎหมายที่ใช้ในการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องนำเอาบทบัญญัติของกฎหมายจำนวนหลายๆ ฉบับ นำเอามาปรับใช้ในการดำเนินการเช่นเดียวกันกับประเทศไทย โดยมีกฎหมาย The National Reserves Act 1980 เป็นกฎหมายแม่บทที่จะนำเอามาใช้ในการจัดการและการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมของประเทศ และให้อำนาจในการจัดตั้งเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติขึ้นมาในสถานที่ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกคุกคามที่มีผลมาจากการกระทำของมนุษย์ แต่ว่าในกรณีของการคุ้มครองทรัพยากรแนวปะการังนั้น กฎหมาย The National Reserves Act ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการจัดตั้งเขตพื้นที่คุ้มครองในทะเล³² ดังนั้นจึงทำให้สิงคโปร์ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการเพื่อประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองแนวปะการัง และทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในประเภทอื่นๆ โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นถึงแม้ทางการสิงคโปร์จะประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่คุ้มครองขึ้นในบริเวณ The Labrador Park Nature Reserves ซึ่งมีแนวปะการังตามธรรมชาติอยู่ แต่การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองดังกล่าวนั้นก็คุ้มครองแต่เพียงแหล่งทรัพยากรที่อยู่บนบกและในบริเวณชายฝั่งทะเลเท่านั้น และก็จะไม่คุ้มครองรวมไปถึงแนวปะการังซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่อยู่ในทะเลแต่อย่างใด

³¹ Chou Loke Ming , "Artificial Reefs in Singapore : Development Potential and Constraints" in Urban Coastal Area Management : The Experience of Singapore , P. 47-52.

³² International Union for Conservation of Nature and Natural Resource (IUCN) and United Nations Environment Program (UNEP) , Coral Reef of The World Vol 2 : Indian Ocean , Red Sea and Gulf , P.309 .

และเนื่องมาจากบทบัญญัติของกฎหมายแม่บทที่ใช้ในการคุ้มครองแหล่งทรัพยากรของประเทศโดยรวมนั้นยังไม่ยังไม่ครอบคลุมถึงทรัพยากรแนวปะการัง ดังนั้นจึงทำให้สิงคโปร์ต้องนำเอาบทบัญญัติของกฎหมายฉบับอื่นๆ นำเอามาปรับใช้ อาทิเช่น บทบัญญัติของกฎหมาย The Water Pollution Control and Drainage Act 1975 หรือกฎหมาย The Environment Public Health Act 1985 เป็นต้น ที่ได้ถูกนำเอามาใช้ในการควบคุมหรือลดการปล่อยทิ้งของเสียจากแหล่งอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และจากชุมชนที่ตั้งสู่ทะเล การกำหนดค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดหรือค่ามาตรฐานน้ำทะเลโดยทั่วไป และการปฏิบัติเกี่ยวกับสารอันตรายและคราบน้ำมัน³³ เพื่อที่จะควบคุมไม่ให้ของเสียหรือสารอันตรายดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นต่อสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของแนวปะการัง หรือการนำเอากฎหมายการประมง (The Fisheries Act 1977) ที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงและการบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำมาปรับใช้ เพื่อควบคุมไม่ให้มีการทำการประมงในลักษณะที่จะเป็นอันตรายต่อแนวปะการัง เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วในปัจจุบันทางการสิงคโปร์ ก็ได้เร่งแก้ไขสภาพปัญหาข้อบกพร่องของบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว โดยการดำเนินการเพื่อที่จะแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องของการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงแนวปะการังและแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลในประเภทอื่นๆ และก็ยังดำเนินการเพื่อที่จะประกาศให้แนวปะการังภายในบริเวณหมู่เกาะใต้ (Southern Islands) และหมู่เกาะในบริเวณใกล้เคียง ให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายต่อไปในอนาคตอีกด้วย³⁴

(4) องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศสิงคโปร์

องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังในประเทศสิงคโปร์นั้นมีอยู่มากมายหลายองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรในภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชน ที่ได้ดำเนินการร่วมกันในการที่จะแสวงหาแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสม เพื่อที่จะ

³³ S. Tiwari , "Developing Legal Instruments for Coastal Area Management" in Urban Coastal Area Management The Experience of Singapore , P. 95.

³⁴ Chia Lin Sien , Singapore Urban Coastal Area : Strategies for Management (Manila : International Center for Living Aquatic Resources Management , 1992) , P. 85.

คุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังของประเทศสิงคโปร์เอาไว้ให้คงอยู่ต่อไปนั่นเอง

ตัวอย่างขององค์กรภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ และการพิทักษ์ ทรัพยากรแนวปะการังของสิงคโปร์นั้น ได้แก่ หน่วยงานที่มีชื่อว่า The Nature Reserve Board ซึ่งเป็นหน่วยงานกลาง ที่ทำหน้าที่ในการกำหนดแนวนโยบายการดำเนินงานโดยรวมของประเทศ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองดูแล และควบคุมการใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกันกับกระทรวงสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (Ministry of Environment) ที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อ ดำเนินการในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเอาไว้ ให้คงอยู่ต่อไป โดยหน่วยงานภาครัฐทั้งสองหน่วยงานนี้จะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการ กำหนดแนวนโยบายของรัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ และการพิทักษ์แหล่งทรัพยากรแนว ปะการังของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้เข้าใจถึง ความสำคัญของการอนุรักษ์แนวปะการังเอาไว้ หรือการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่ได้ กำหนดไว้ในโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (Coastal Resource Management Project) เพื่อการ จัดการและอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรชายฝั่งทะเล ไม่ว่าจะเป็นแนวปะการัง หญ้าทะเล หรือป่าชายเลนก็ตาม ตลอดจนถึงประสานการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ในระดับของผู้ปฏิบัติ ให้สามารถที่จะดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้ทรัพยากรแนวปะการัง ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดต่อไป

ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนของสิงคโปร์ ที่ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังนั้น ก็มีอยู่หลายองค์กรไม่ว่าจะเป็น องค์กรประเทศสถานศึกษาคือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore) ที่ได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์จากทรัพยากรแนวปะการัง และการแสวงหา แนวทางในการคุ้มครองทรัพยากรแนวปะการังเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็น การเคลื่อนย้ายปะการัง หรือการ วางปะการังเทียมในแหล่งที่แนวปะการังได้เกิดความเสื่อมโทรม³⁵ เป็นต้น นอกจากนี้องค์กรภาค เอกชนอื่นๆ อาทิเช่น The Republic of Singapore Yacht Club หรือ The Singapore Underwater

³⁵ Chou Loke Ming , "Artificial Reefs in Singapore : Development Potential and Constraints" in *Urban Coastal Area Management : The Experience of Singapore* , P.48 .

Federal ก็ยังได้ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังของประเทศสิงคโปร์เอาไว้ให้คงอยู่ต่อไปอีกด้วย

จากการศึกษาวิจัยถึงวิธีการในการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศสิงคโปร์นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าสามารถที่จะใช้เป็นกรณีตัวอย่างกับการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับตัวอย่างในเรื่องที่บทบัญญัติของกฎหมายแม่บทในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติของประเทศสิงคโปร์นั้น³⁶ ยังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงแหล่งทรัพยากรในทะเล ดังนั้นจึงได้ส่งผลโดยตรงที่ทำให้แหล่งทรัพยากรแนวปะการังซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญในทะเลนั้น ยังไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลจากกฎหมายเท่าที่ควร จนกระทั่งทำให้ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศสิงคโปร์ได้ถูกทำลายลงไปจนเกิดความเสื่อมโทรมลงไปนั้น น่าจะใช้เป็นกรณีตัวอย่างได้กับในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่ยังไม่ชัดเจนว่าจะครอบคลุมไปถึงพื้นที่น่านน้ำในทะเลหรือไม่³⁷ ดังนั้นก็จึงทำให้ทรัพยากรแนวปะการังที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเลหลายแห่งนั้นยังไม่ได้รับการคุ้มครองดูแลมากเท่าที่ควร ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าควรที่จะได้มีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติดังกล่าว ให้มีความชัดเจนว่าพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติครอบคลุมไปถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในทะเลด้วย ก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้วการดำเนิน โครงการเพื่อการจัดการแหล่งทรัพยากรชายฝั่งทะเล ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายปะการังไปยังสถานที่ๆ มีความเหมาะสม หรือการวางปะการังเทียมในบริเวณแนวปะการังที่เสื่อมโทรมของประเทศสิงคโปร์นั้น ก็นับได้ว่าเป็นตัวอย่างซึ่งสามารถที่จะนำเอามาปรับใช้กับการจัดการ และการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

³⁶ The Nature Reserve Act 1980.

³⁷ คำจำกัดความของคำว่า "ที่ดิน" ตามมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504.

4.2.3 แนวทางในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศบรูไน

ประเทศบรูไนมีชื่อเต็มว่า “ประเทศบรูไน ดารุสซารัม” (Brunei Darussalam) เป็นประเทศขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะบอร์เนียว ติดอยู่กับรัฐซาราวักของประเทศมาเลเซีย มีขนาดเนื้อที่โดยรวมทั้งประเทศประมาณ 5,765 ตารางกิโลเมตร ประเทศบรูไนมีการปกครองแบบรัฐอิสลาม (Islamic Monarchy State) โดยมีสุลต่านเป็นประมุขของประเทศ และได้แบ่งการปกครองออกเป็น 4 เขตการปกครอง ซึ่งประกอบไปด้วยแคว้น Brunei-Muara แคว้น Tutong แคว้น Belait และแคว้น Temburong โดยมีกรุงบันดาเซรีเบกาวาน (Banda Seri Begawan) เป็นเมืองหลวงของประเทศ ประเทศบรูไนมีน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นสินค้าส่งออกหลักที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก³⁸

(1) สภาพโดยทั่วไปของทรัพยากรแนวปะการังในประเทศบรูไน

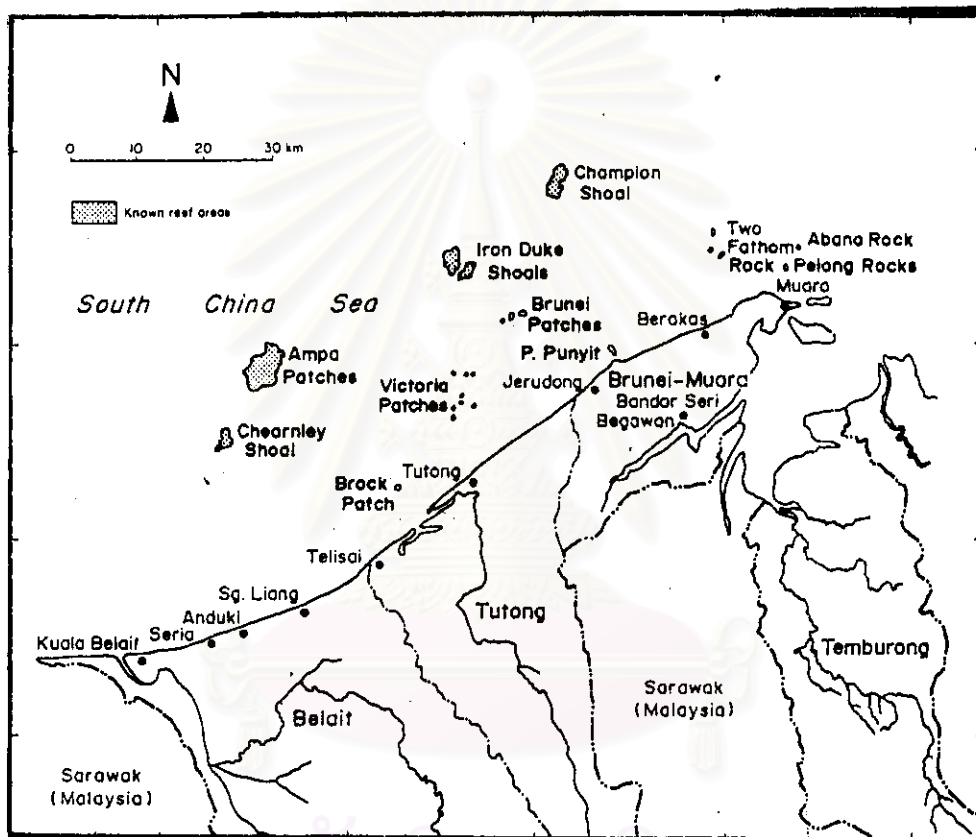
ประเทศบรูไนเป็นประเทศที่มีลักษณะของภูมิประเทศ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับชายฝั่งทะเล โดยมีชายฝั่งทะเลที่ติดต่อกับทะเลจีนใต้มีความยาวรวมกันทั้งสิ้นประมาณ 230 กิโลเมตร ประเทศบรูไนมีแนวปะการังขนาดเล็กคิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 45 ตารางกิโลเมตร กระจายอยู่ทั่วไปตามหมู่เกาะต่างๆ อาทิเช่น ในบริเวณหมู่เกาะ Louisa Reef เกาะ Pelong Rock และเกาะ Pulau Punyut เป็นต้น ซึ่งแนวปะการังโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นแนวปะการังประเภทแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทะเล (Fringing Reef)³⁹

สภาพโดยทั่วไปของแนวปะการังในประเทศบรูไนนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วก็จะยังคงสภาพความสมบูรณ์ตามธรรมชาติอยู่ได้ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าในบริเวณหมู่เกาะที่มีแนวปะการังตั้งอยู่นั้นจะอยู่ห่างไกลออกไปจากเขตชุมชนและบริเวณชายฝั่งมากพอสมควร ดังนั้นจึงทำให้แนวปะการังไม่ค่อยจะได้รับผลกระทบจากกิจกรรมประเภทต่างๆ ของมนุษย์มากเท่าใดนัก และถ้าหากจะมีความเสียหายขึ้นกับทรัพยากรแนวปะการังบ้าง ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากการประกอบกิจกรรม

³⁸ ข้อมูลจากเอกสารแนะนำประเทศบรูไน

³⁹ International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) and United Nations Environment Program (UNEP) , Coral Reef of The World Vol 2 : Indian Ocean , Red Sea and Gulf , P.387 .

การท่องเที่ยว หรือการทำประมงในบริเวณแนวปะการังบ้างแต่ก็ไม่มากเท่าใดนัก

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงแหล่งทรัพยากรแนวปะการังในประเทศบรูไน

ที่มา Minister of Industry and Primary Resources , The Intergrated Management Plan for The Coastal Zone of Brunei Darussalam , (Manila : Southeast Asian Nations and United State Coastal Resources Management Project , 1992) , P.27.

(2) มาตรการในการจัดการทรัพยากรแนวปะการังของประเทศบรูไน

ถึงแม้ว่าประเทศบรูไนจะมีเพียงแนวปะการังขนาดเล็ก แต่ก็ยังไม่ค่อยประสบกับปัญหาในเรื่องการถูกทำลายลงไปของทรัพยากรแนวปะการังมากเท่าใดนัก แต่บรูไนก็ยังให้ความสำคัญต่อการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการัง ตลอดจนทรัพยากรชายฝั่งทะเลในประเภทอื่นๆ ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดแผนแม่บทเพื่อการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลโดยรวมของประเทศขึ้นมา (The Integrated Management Plan for The Coastal Zone of Brunei Darussalam) โดยมีเนื้อหาของแผนการดำเนินงาน ที่ครอบคลุมไปถึงขั้นตอนในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นแนวปะการัง ป่าชายเลน ภูเขาทะเล รวมตลอดไปจนถึงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ ในทะเลอีกด้วย

สำหรับเนื้อหาในแผนการดำเนินงาน ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรแนวปะการังโดยตรงนั้น ประเทศบรูไนได้กำหนดให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้⁴⁰

1. การเร่งดำเนินการเพื่อควบคุม และลดจำนวนการถูกทำลายของทรัพยากรแนวปะการังลงจากที่เคยเป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยการจำกัดวิธีการและเครื่องมือในการทำประมงบางประเภท ที่จะเข้ามาทำการจับสัตว์น้ำภายในบริเวณแนวปะการังหรือในพื้นที่ใกล้เคียง หรือการจำกัดการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวดำน้ำ ให้อยู่ภายในขอบเขตที่จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของแนวปะการัง เป็นต้น
2. การส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับแนวปะการังเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนศึกษาการจัดการแนวปะการังเทียมเพื่อเพิ่มจำนวนสัตว์น้ำในบริเวณแนวปะการัง
3. การจัดตั้งเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล (Marine Parks) เพิ่มมากขึ้น เพื่อการคุ้มครองทรัพยากรแนวปะการัง
4. การนำเอาระบบการแบ่งเขตพื้นที่ (Zonation) มาปรับใช้กับพื้นที่ในบริเวณแนวปะการัง เพื่อกำหนดประเภทและกิจกรรมการใช้ประโยชน์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของแนวปะการัง

⁴⁰ Minister of Industry and Primary Resources , The Integrated Management Plan for The Coastal Zone of Brunei Darussalam , (Manila : Southeast Asian Nations and United States Coastal Resources Management Project , 1992) , P.83-85.

5. การนำอาระบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism) มาใช้กับการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวดำน้ำภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีแนวปะการังตั้งอยู่

6. การส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแล และการเฝ้าระวังตรวจสอบ (Public Awareness and Monitoring) เพื่อไม่ให้มีการทำลายทรัพยากรแนวปะการังของประเทศ โดยการรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนได้เข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติ และก็ยังจะได้รับทราบถึงสถานการณ์ของทรัพยากรแนวปะการังในปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรแนวปะการังของประเทศเอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป

ซึ่งมาตรการในการจัดการต่างๆ ดังกล่าวนั้น ประเทศบรูไนได้เร่งรัดที่จะดำเนินการก็เพื่อที่จะคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังของประเทศให้คงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวความคิด ในเรื่องของการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ต่อไปในอนาคตนั่นเอง

(3) มาตรการทางกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศบรูไน

ในกระบวนการจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการัง ของประเทศบรูไนนั้น ได้มีการนำเอามาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับร่วมกับการใช้มาตรการทางด้านอื่นๆ โดยมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวนี้ ก็จะอยู่ในรูปของการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมายขึ้น เพื่อการอนุรักษ์และคุ้มครองแหล่งทรัพยากรแนวปะการังตามธรรมชาติ โดยได้ดำเนินการประกาศให้แนวปะการังในบริเวณหมู่เกาะ Pelong Rock และบริเวณเกาะ Pulau Punyat เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งได้กำหนดให้บริเวณแนวปะการังและพื้นที่ในระยะ 500 เมตร เป็นเขตพื้นที่ที่ต้องห้ามไม่ให้มีบุคคลผู้ใดเข้าไปดำเนินการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรแนวปะการังและสิ่งมีชีวิตในประเภทอื่นๆ⁴¹ ไม่ว่าจะเป็นการทำประมงหรือการประกอบ

⁴¹International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) and United Nations Environment Program (UNEP) , Coral Reefs of The World Vol 2 : Indian Ocean , Red Sea and Gulf , P. 387.

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาจจะมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของทรัพยากรแนวปะการัง ยกเว้น แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาวิจัยเท่านั้น

นอกจากนี้ประเทศบรูไนก็ยังได้เร่งรัดที่จะดำเนินการ เพื่อบัญญัติกฎหมายที่เรียกว่า The Coastal Zone Management Act ขึ้นมาเพื่อที่จะคุ้มครองแหล่งทรัพยากรบริเวณชายฝั่งทะเลโดยตรง ซึ่งในบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวนี้จะครอบคลุมไปถึงการกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล วิธีการควบคุมการปล่อยทิ้งของเสียลงสู่ทะเล การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ของกิจการที่อาจจะมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในบริเวณชายฝั่งทะเล ตลอดจนการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชายฝั่งทะเล ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้แหล่งทรัพยากรชายฝั่งทะเล ไม่ว่าจะเป็นแนวปะการังหรือทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่นๆ เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

(4) องค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังของประเทศบรูไน

ในประเทศบรูไนมีองค์กรของรัฐในระดับกระทรวงที่มีชื่อว่า Ministry of Primary Resources และกระทรวง Ministry of Development ที่ทำหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดแนวทางเพื่อการคุ้มครองดูแลและจัดการแหล่งทรัพยากรแนวปะการัง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาและกำหนดแนวเขตพื้นที่ซึ่งจะประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล การส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อจะได้เข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐในการอนุรักษ์แหล่งปะการัง การกำหนดค่ามาตรฐานต่างๆ อาทิเช่น การกำหนดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง หรือการกำหนดค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ตามธรรมชาติของปะการังและสัตว์น้ำในประเภทอื่นๆ ตลอดจนการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางในแผนแม่บทการดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล ที่ได้ถูกกำหนดขึ้นมา นอกจากนี้ก็ยังมีหน่วยงานในระดับกรมคือ Department of Fisheries ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวง Ministry of Industry and Primary Resources ที่ทำหน้าที่โดยตรงในการควบคุมการทำกิจการประมงและการทำนุบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังบริเวณชายฝั่งทะเล ไม่ให้ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการประมงอีกด้วย

จากการศึกษาวิจัยถึงกระบวนการในการจัดการ และการพิทักษ์แนวปะการังของ ประเทศบรูไน นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นแนวทางการจัดการที่มีความเหมาะสมซึ่งประเทศไทย สามารถที่จะนำเอามาปรับใช้กับการจัดการและการพิทักษ์แนวปะการังได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดแผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งทรัพยากรชายฝั่งทะเล หรือการประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่ กู้มครองตามกฎหมายเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรแนวปะการัง หรือการนำเอาระบบการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism) มาใช้กับการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวดำน้ำภายในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีแนวปะการังตามธรรมชาติตั้งอยู่ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของทรัพยากรแนวปะการัง และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลทรัพยากรแนวปะการัง ร่วมกันกับหน่วยงานในภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งถ้าหากประเทศไทยได้นำเอามาตรการดังกล่าวมา ปรับใช้ให้มีความเหมาะสมแล้วนั้น ก็จะทำให้ประเทศไทยสามารถที่จะดำเนินการเกี่ยวกับการ จัดการและการคุ้มครองดูแลแหล่งทรัพยากรแนวปะการังของประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้นไปกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ทั้งหมดที่กล่าวมาในการศึกษาวิจัยของบทนี้ ก็คือกรณีศึกษาถึงการดำเนินการเพื่อ การจัดการและการพิทักษ์ทรัพยากรแนวปะการังของประเทศไทยและของต่างประเทศ ซึ่งได้ทำ การศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างแท้จริง และยังได้นำเสนอถึงแนวทางในการ แก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนการเสนอแนะถึงแนวทางที่เหมาะสมในการนำเอามาปรับใช้แทน มาตรการที่ยังมีข้อบกพร่องหรือไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้ทรัพยากรแนวปะการัง ในประเทศไทยนั้น ได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดต่อไปนั่นเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย